

Lausuntoyhteenveto

Luonnos valtioneuvoston asetus vesihuollosta

26.9.2025

Sisällysluettelo

1. Lausuntoyhteenveto.....	3
1.1 Johdanto	3
1.2 Lausunnot pääpiirteittäin	3
2. Pykäläkohtaiset kannanotot	5
1 § Soveltamisala	5
2 § Kunnan vesihuoltosuunnitelman sisältö.....	6
3 § Omaisuudenhallintasuunnitelman sisältö ja ajan tasalla pitäminen	8
4 § Varautumissuunnitelman sisältö.....	11
5 § Vesihuoltolaitoksen toiminta palveluiden turvaamiseksi.....	15
6 § Vesihuollon poikkeamasta ilmoittaminen.....	17
7 § Asiakkaalle toimitettavat tiedot.....	19
8 § Tietojen välittäminen talousveden loppukäyttäjälle	21
9 § Vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa kuvattavat tunnusluvut	22
10 § Vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavat tiedot	23
Liitteet 1, 2 ja 3	25
Muu palaute.....	25
Liite 1. Lausunnonantajat.....	29

1. Lausuntoyhteenveto

1.1 Johdanto

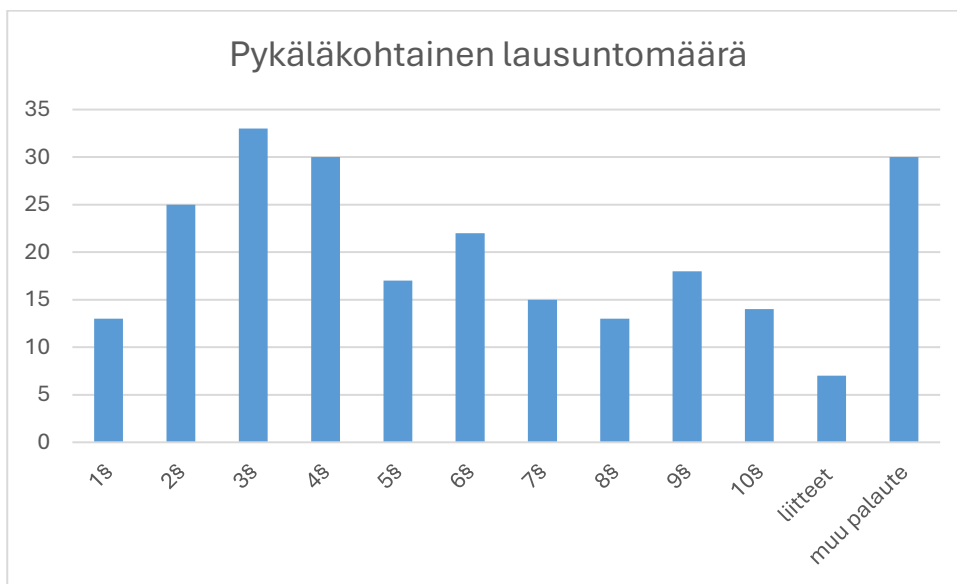
Esitysluonnos valtioneuvoston asetus vesihuollosta oli lausuntokierroksella 22.5.5.-30.6.2025. Lausunnoilla ollut esitysluonnos oli virkakunnan valmisteleva esitys. Lausuntoja saatiin yhteensä 52 kappaletta.

Lausunnot ovat luettavissa kokonaisuudessaan hankeikkunassa osoitteessa <https://mmm.fi/hanke2?tunnus=MMM020:00/2025>.

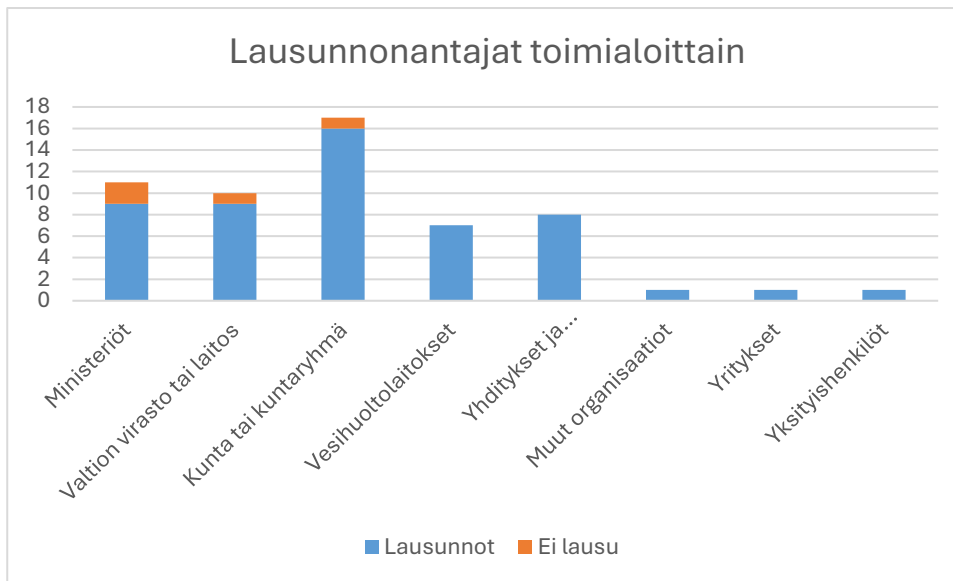
1.2 Lausunnot pääpiirteittäin

Ministeriöiden ja valtion virastojen lausuntoja saatiin yhteensä 17 (joista 2 ei lausu) kappaletta, kuntien ja kunnan eri toimielinten lausuntoja yhteensä 16 (joista 1 ei lausu) kappaletta ja vesihuoltolaitosten lausuntoja yhteensä 7 kappaletta. Yhdistyksiltä ja edunvalvontajärjestöiltä saatiin yhteensä 8 lausuntoa ja muilta organisaatioilta yksi lausunto. Yrityksiltä saatiin yksi lausunto ja yksityishenkilöiltä saatiin myös yksi lausunto. Neljä lausunnon antajaa ilmoitti, ettei lausu ehdotuksesta.

Kuvassa 1 on esitetty lausuntopalaute määrällisesti pykälittäin ja kuvassa 2 toimialoittain.

KUVA 1: LAUSUNTOPALAUTE MÄÄRÄLLISESTI PYKÄLITTÄIN

KUVA 2: LAUSUNTOPALAUTE TOIMIALOITTAIN

Valtaosassa annettuja lausuntoja nähtiin asetuksen antaminen tarpeellisena, eikä asetuksen peruslähtökohtia tai sen sisältämien tarkentavien säännösten tarvetta kyseenalaistettu. Lausunnoissa tuotiin kuitenkin esiin useita kehittämis ehdotuksia, ja muun muassa annettavan sääntelyn yksityiskohtaisuuden taso sai palautetta. Lisäksi monella lausunnonantajalla oli selkeyttäviä teknisluonteisia muutosehdotuksia lausuntoversioon.

Lausuntojen perusteella tehtiin muutoksia asetusehdotukseen. Annetun lausuntopalautteen pohjalta asetusehdotuksen kunnan vesihuoltosuunnitelmaan koskevaa 2 §:ää tarkennettiin ja selkeytettiin, vesihuoltolaitoksen omaisuuden hallintasuunnitelman sisältöä ja ajan tasalla pitämistä koskevaa 3 §:ää yksinkertaistettiin ja tiivistettiin ja vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelman sisältöä koskevan 4 §:n muotoiluja selvennettiin. Myös vesihuoltolaitoksen toimintaa palveluiden turvaamiseksi koskevaan 5 §:ään sekä vesihuollon poikkeaman aiheuttamaa merkittävää häiriötä koskevaan 6 §:ään tehtiin lausuntopalautteen pohjalta teknisluonteisia korjauksia ja muutoksia.

Asetusehdotuksen asiakkaalle toimitettavia tietoja koskeva 7 § on pitkälti vastaava, kuin voimassa olevan valtioneuvoston asetuksen 6/2023 3 §. Lausuntopalautteessa esitettiin muutostarpeita pykälän sisältöön, mutta koska säännöksellä täytäntöön pannaan juomavesidirektiivin sääntelyä, ei suurta osaa lausuntopalautteesta voitu ottaa huomioon. Lausuntokierroksen jälkeen asetusehdotuksessa ollut 8 § koskien tietojen välittämistä talousveden loppukäyttäjälle yhdistettiin edeltävään 7 §:ään. Vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa kuvattavia tunnuslukuja koskevaan 8 §:ään tehtiin niin ikään selkeyttäviä muutoksia.

Vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavia tietoja koskevaa 9 §:ää muokattiin siten, että tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista ei enää liitettäisi asetuksen liitteeksi listoja, vaan tietojärjestelmään tulisi toimittaa ne tiedot, joita järjestelmässä vaaditaan. Näin ollen lausunnoilla olleet asetusluonnoksen liitteet poistettiin tarpeettomina. Muutoksella tavoitellaan selkeyttä ja yksinkertaisuutta, jota myös lausuntopalautteessa toivottiin.

2. Pykäläkohtaiset kannanotot

1 § Soveltamisala

Pykäläluonnokseen 1 § otti kantaa 13 lausunnonantajaa.

Ministeriöt

Puolustusministeriö esittää, että selvyiden vuoksi ja yhtenäisen tulkinnan varmistamiseksi uuden vesihuoltolain 2 §:n mukainen poikkeussäännös kirjattaisiin myös asetukseen.

Valtion virasto tai laitos

Senaatti-konserni ehdottaa, että vesihuoltolakia ei sovellettaisi puolustushallinnon vesihuoltoon. Vesihuoltoon liittyvät tiedot (esim. vedenkäyttö, jätevesiseuranta) voivat paljastaa kriittisiä tietoja kohteiden sijainnista, käyttäjämääristä ja toiminnoista. Tietojen siirtoa tietojärjestelmiin ei tulisi soveltaa Puolustushallinnon kohteisiin. Nykyinen lainsäädäntö ei huomioi vedenjakelua liittolaismaiden asevoimille, mikä tulisi ottaa huomioon jatkossa.

Kunnat ja kuntaryhmät

Multian kunta pitää hyvänä, suunnitelmien yhtenäistä sisältöä, mutta niissä pitää huomioida vesilaitoksien eroavaisuudet. Tervolan ja Iitin kunnat, sekä Kuopion kaupunki kannattavat pykäläluonnosta.

Yhdistykset tai yhteisöt

Omakotiliitto kannattaa tiedon saatavuuden ja vertailtavuuden parantamista. Omakotiliitto ehdottaa asetukseen myös pientalo- ja vapaa-ajan asumiseen liittyviin erityispiirteisiin, kuten satunnaisempaan veden käyttöön tai siihen, että kotitaloudessa olisi oma vesilähde, huomioitavaksi. Lisäksi pientalojen osalta voi nousta huoleksi tulevien liittymis- ja perusmaksujen mallit. Omakotiliitto pitää tärkeänä huolehtia, että maksut ovat kohtuullisia kotitalouksille. Huolta voi myös aiheuttaa mahdolliseen liittymiseen liittyvien lisävelvoitteiden tuomat kustannusten nousupaineet, jotka voisivat siirtyä asiakkaille.

Suomen luonnonsuojeluliiton mukaan asetus tukee hyvin uutta lakia.

Vesihuoltolaitokset

Karttulan vesiosuuskunta kannattaa pykäläluonnosta.

Muut

Tampereen yliopisto ehdottaa mainintaa vesihuollon monitasohallinnasta. (erilaiset ylikunnalliset järjestelmät, kuntien vesihuoltolaitokset, vesiosuuskunnat ja kiinteistökohtaiset ratkaisut. Kuntien vesihuoltoa koskeva järjestelyvastuu ulottuu niihin kaikkiin.)

Yksityishenkilö ja yritykset

Yksityishenkilö huomauttaa, että lausuntopyyntöissä korostettu kunnan järjestämisvelvollisuus ei ilmene asetuksesta. Lisäksi soveltamisalan maantieteellinen rajausta jättää haja-asutusalueiden kiinteistökohtaiset vesihuoltoratkaisut lain ja asetuksen ulkopuolelle. Soveltamisalapykälässä tulisi selkeästi todeta, että laki ja asetus eivät koske näitä alueita.

2 § Kunnan vesihuoltosuunnitelman sisältö

Pykäläluonnokseen otti kantaa 25 lausunnonantajaa.

Ministeriöt

Valtiovarainministeriö esittää, että asetusluonnoksen 2 §:ää kehitettäisiin jatkovalmistelussa koskemaan nimenomaisesti vesihuollon suunnitelmallista kehittämistä siten, että siinä ei säädettäisi kunnan hallintoa koskevista asioista. Valtiovarainministeriö toteaa, että lähtökohtaisesti kuntalaki sisältää kattavasti kaikki olennaiset kunnan hallintoa ja taloutta koskevat säännökset ja vastaavaa sääntelyä erityislainsäädännössä tulisi välttää. Ministeriö myös huomauttaa, että perustuslain 121 § 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla eikä esimerkiksi asetuksella.

Valtion virasto tai laitos

ELY-keskuksen mukaan vähimmäissisältö on kirjoitettu asetuksessa yleispiirteiseksi ja ehdottaa että suunnitelmaan sisällytettävät asiat olisi syytä kirjoittaa asetukseen konkreettisemmin. Erityisen ongelmallisena ELY-keskus näkee sen, että pykälä keskittyy lähinnä nykytilan kuvaukseen, eikä vesihuollon kehitystarpeisiin tulevaisuudessa. Suunnitelmasta tulisi esittää alueet, joilla suurehko asukasjoukon tarve taikka terveydelliset tai ympäristönsuojelulliset syyt arvioidusti edellyttävät kunnalta järjestämisvelvollisuuden täyttämistä, sekä alueet, joilla toteutunut tai suunniteltu yhdyskuntakehitys edellyttävät arvioidusti toiminta-alueen hyväksymistä tulevaisuudessa. Kunnan vesihuoltosuunnitelmassa voi olla tarpeen käsitellä myös alueita, joilla toiminta-alueita harkitaan supistettavan. Lisäksi suunnitelmasta olisi perusteltua käydä ilmi kunnan näkemys siitä, miten ja milloin järjestämisvelvollisuus tullaan tunnistetuilla alueilla täyttämään. Lisäksi ELY-keskus ehdottaa, että vesihuoltosuunnitelmassa tarkasteltaisiin kunnan ja vesihuoltolaitosten välisiä yhteistyömuotoja ja vesihuollon organisoinnin kehitystarpeita.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto kannattaa sitä, että kunnan vesihuoltosuunnitelmaan tulee sisällyttää kuvaus kunnan vesihuollon omistajapolitiikasta ja omistajaohjauksen järjestämisestä, sekä ehdottaa lisäksi että vesihuoltosuunnitelmassa olisi syytä vähintäänkin mainita tehtävästä omistajatuloutuksen määrästä. Lausunnon mukaan mahdollisimman suuri osa maksutuotoista tulisi ohjata esimerkiksi vesihuollon verkostoinvestointien kustannusten kattamiseen eikä niinkään omistajakuntien muiden toimintojen rahoittamiseen.

Senaatti-konserni kannattaa, että suunnitelmassa tunnistetaan kriittiset asiakkaat.

Kunnat ja kuntaryhmät

Kuopion kaupunki kannattaa pykälää, mutta arvioi että suunnitelman sisällön tulisi paremmin palvella kuntaa. Vesihuoltosuunnitelman tulisi ottaa kantaa strategisessa mielessä erityisesti vesihuollon tulevaisuuden näkymiin ja kunnan tahtotilaan vesihuoltopalveluiden kehittämisessä. Suunnitelmassa tulisi esittää ja viestiä kuntalaiselle vesi- ja jätevesiviemäröintiverkostojen laajentamisalueista sekä suuntaa antavista aikatauluista ja alueista, jotka jäävät kiinteistökohtaisen vedenhankinnan ja/tai jätevesiviemäröinnin piiriin hukkainvestointien välttämiseksi. Suunnitelman tulisi tukea myös kuntien välistä, kuntarajat ylittävää vesihuoltoyhteistyötä. Harjavallaan kaupunki ja Kittilän kunta kannattavat sitä, että vähimmäisvaatimukset jättävät kunnille liikkumavaraa suunnitelman laatimisen toteuttamisessa. Tervolan kunta ja Multian kunta ehdottavat, että suunnitelmalle olisi olemassa selkeä ohjeistus tai malli, jotta kunnan työtaakka vähenisi. Iitin kunta ehdottaa, että asetuksessa tai sen perusteluissa olisi kerrottuna se, ettei toiminta-alueen laajennussuunnitelma ole vesihuoltolaitosta

sitova. Inarin kunta arvioi, että kunnan vesihuoltosuunnitelma selkiyttää kunnan omistajaohjausta koskien vesilaitosta.

Yhdistykset tai yhteisöt

Vesilaitosyhdistys kannattaa ehdotusta kunnan vesihuoltosuunnitelmasta, mutta kiinnittää huomiota itse pykälän ja sen perustelutekstin eroihin. Perustelutekstissä on kirjattu laajemmin kunnan vesihuoltosuunnitelman sisältövaatimuksista kuin varsinaisessa pykälätekstissä. Vastaavan lausunnon on antanut Kuntaliitto. Kuntaliiton mukaan pykälätekstin kohdat 1-4 ovat myös keskenään kovin erimittaisia, mm. yksittäisen viranomaisen kirjaaminen suunnitelmaan, mitä pidetään tarpeettomana. Lisäksi suunnitelman fokus tulisi olla tulevaisuudessa. Suunniteltujen uusien toiminta-alueiden ja toiminta-alueiden laajentamisen ohella myös mahdollisista suunnitelmista toiminta-alueiden supistamiseksi on tarpeen mainita suunnitelmassa. Sisältövaatimusten kohdan 4 kuvaus on esittelymuistiossa ongelmallinen ja tulisi Kuntaliiton mielestä poistaa. Muiden jollain tavalla vesihuoltoon kytkeytyvien kunnan tehtävien kuvaaminen vesihuoltosuunnitelmassa muistiossa esitetyn pohjalta ei ole perusteltua, mutta se voisi olla vapaamuotoisesti kunnan harkinnan mukaan kuvattavana kohtana suunnitelmassa. Kuntaliitto myös ehdottaa lausunnossaan muokkauksia sisältövaatimuksiin. Omakotiliitto ehdottaa, että suunnitelmaan lisättäisiin kohta, jossa pientaloasumiseen liittyen nostetaan erityisesti haja-asutusalueita sekä vapaa-ajan asukkaiden näkökulmat, esimerkiksi kohta "Kuvaus vesihuollon järjestämisestä haja-asutusalueilla ja vapaa-ajan asutuksessa". Kiinteistöliitto toteaa, että suunnitelman sisällössä tulisi esittää vesihuollon järjestämistä tulevien vuosien toimenpiteiden ja kehityskulkujen näkökulmasta. Tämä palvelisi kaikkien osapuolten toimintaa ja varautumistakin. Kuluttajaliitto ry pitää tärkeänä, että kunnan vesihuoltosuunnitelmassa otetaan huomioon vesihuollon saatavuus myös heikommassa asemassa olevien kuluttajien näkökulmasta ja katsoo, että maininta heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien kuten asunnottomien vesihuollosta tulisi kirjata myös asetustekstiin. Vesihuoltosuunnitelmassa kunnan tulisi esittää konkreettisia toimenpiteitä vesihuollon yhdenvertaisen saatavuuden turvaamiseksi. Luonnonsuojeluliitto kannattaa esitystä.

Vesihuoltolaitokset

HSY kannattaa velvoitetta vesihuoltosuunnitelman laadinnasta. HSY:n jäsenkunnat ovat laatineet yhteistyössä HSY:n kanssa säännöllisesti vesihuollon kehittämissuunnitelmia myös sen jälkeen, kun velvoite suunnitelmien laatimisesta poistui aiemman lakiuudistuksen yhteydessä. HSY huomauttaa, että taustamuistiossa on esitetty asetusta huomattavasti yksityiskohtaisempaa ohjeistusta, joka saattaa käytännössä muodostua velvoittavaksi. HSY pitää hyvänä, että taustamuistion ohjeistuksen mukaisesti suunnitelmaan sisällytettävät kuvaukset kunnan vesihuollon omistajapolitiikasta ja omistajaohjauksen järjestämisestä, samoin kuin selvitys siitä, mitkä viranomaiset kunnassa vastaavat vesihuollon kehittämisestä ja järjestämisestä. Samansisältöisen lausunnon on antanut Oulun Vesi, joka lisäksi ehdottaa, että asetukseen olisi hyvä lisätä, että suunnitelmassa tulee esittää kunnan alueella olevien vesihuoltolaitosten nykyiset ja suunnitellut toiminta-alueet. Etelä-Elimäen vesiosuuskunnan mukaan kunnan suunnittelun pitäisi pitää sisällään suunnitelma, jolla varmistetaan, että pienetkin vesilaitokset, yleensä vesiosuuskunnat saavat tukea esimerkiksi vedenjakelun häiriötilanteissa. Karttulan vesiosuuskunta kannattaa esitystä.

Muut

Tampereen yliopiston mukaan on erinomainen asia, että vesihuollon kehittämiseen tähtäävä suunnitelma on nyt tehty uudestaan pakolliseksi, koska se luo kunnan pohjaa kehittämiselle. Headpower Oy arvioi, että ehdotettu kohta 3 voi tuottaa haasteita kunnissa, joissa vesihuoltopalvelut ovat joko yhtiöitetty tai osuuskuntien ylläpitämiä. Yksityishenkilö lausuu, että kunnan

kokonaisvaltaisella vesihuoltosuunnittelulla on erityisen myönteisiä vaikutuksia maaseudun ja erityisesti siis haja-asutusalueen vesihuollon turvaamiselle. Arvion mukaan laki ja asetus jättää kunnalle porsaanreiän, josta se pääsee pois haja-asutusalueen vesihuollon kokonaisvaltaisesta suunnittelusta käyttäen verukkeena lain kohtaa § 6, jossa sanotaan: ”Kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä vesihuollosta sen mukaan kuin tässä laissa ja muussa laissa säädetään”.

3 § Omaisuudenhallintasuunnitelman sisältö ja ajan tasalla pitäminen

Pykäläluonnokseen otti kantaa 33 lausunnonantajaa.

Ministeriöt

Valtiovarainministeriö pitää 20 vuoden tarkastelujaksoa liian pitkänä ja alttiina epävarmuuksille, kuten kustannuskehitykselle. Investointien suunnittelukauden pituudelle tulisi sallia joustoa hyödykeryhmittäin. Omaisuudenhallintasuunnitelman kuntotutkimussuunnitelma on heidän mukaansa liian yksityiskohtainen, riittäisi, että säädettäisiin keskeisestä vesihuolto-omaisuudesta. Ministeriö ei kannata asetusta, joka poikkeaa kuntalain taloussäännöksistä. Kuntalain sääntely on jo riittävä kunnan talouden ja omaisuuden hallintaan. Asetuksen 3 §:n sisältöä tulisi arvioida erityisesti taseyksikkönä tai liikelaitoksena toimivien vesihuoltolaitosten osalta. Ministeriön mukaan useat asetuksessa käsitellyt asiat sisältyvät jo toimintakertomukseen. Asetuksen jatkovalmistelussa tulee varmistaa, että sääntely on yhteensopivaa kuntalain kanssa eikä aiheuta päällekkäisyyksiä tai ristiriitoja.

Valtion virasto tai laitos

Etelä-Savon ELY esittää, että vesihuolto-omaisuuden listausta korostettaisiin esim. omana kohtanaan momentissa.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto kannattaa asetuksessa esitettyä tietosisältöä vesihuoltolaitosten omaisuudenhallintasuunnitelmaksi. Erityisen tärkeänä KKV pitää pitkän aikavälin taloussuunnitelmaa, jossa tulisi näkyä myös omistajatuloutuksen määrä. KKV:n mukaan on hyvä, että suunnitelman laajuus voidaan suhteuttaa laitoksen kokoon ja toiminnan laajuuteen. Tämä estää pienimpiä laitoksia joutumasta kohtuuttoman raportointitaakan alle. KKV näkee, että pykälän 2 momentissa tulee säätää 1 momentin minimitietosisältö velvoittavaksi, jotta suunnitelma täyttää tarkoituksensa. Heidän mukaansa valvovalla viranomaisella tulee olla mahdollisuus huomauttaa laitoksia puutteellisista suunnitelmista.

Senaatti-konserni ehdottaa, että omaisuudenhallintasuunnitelma voisi sisältää myös dokumentoinnin omaisuudesta. Myös he korostavat, että salassa pidettäviä paikkatietoja ei voi jakaa omaisuudenhallintasuunnitelman mukana puolustushallinnon ulkopuolelle.

Suomen ympäristökeskuksen mukaan suunnitelmassa tulisi esittää myyntiennusteet mukaan lukien liittymämäärän kehitys. He huomauttavat myös, että sana ”liittymämäärä” tulisi vaihtaa muotoon ”liittymämäärä”. Suunnitelman tulisi myös sisältää maksujen muutostarpeet, perusmaksujen suunniteltu osuus tuloista ja laitoksen omavaraisuusaste. Lisäksi SYKE näkee tärkeänä selkeyttää seuraavia käytännön kysymyksiä: Kuka laatii kuntotutkimus-, kunnossapito-, investointi-, omaisuudenhallinta- sekä taloussuunnitelmat, missä muodossa, minne ne tallennetaan ja missä niitä ylläpidetään?

THL kannattaa omaisuudenhallintasuunnitelman sisältöä sekä puoltaa esitystä pitkän aikavälin taloussuunnittelusta.

Kunnat ja kuntaryhmät

Useat kunnat ja kaupungit pitävät omaisuudenhallintasuunnitelmaa tärkeänä ja hyödyllisenä työkaluna vesihuoltolaitosten toiminnan suunnittelussa. Inarin ja Oulun seudun ympäristötoimi sekä Lapua ja Tampere suhtautuvat pykälään myönteisesti. Helsingin kaupunki korostaa, että omaisuustieto on suunnitelman keskeinen osa ja tulisi nostaa asetuksessa omaksi kohdakseen.

20 vuoden suunnitteluhorisontti saa laajasti kritiikkiä. Korsnäs, Kuopio, Harjavalta, Tervola, Iitti ja Multia pitävät sitä liian pitkänä ja ehdottavat 10 vuoden aikajännettä tai vaihtelevaa suunnittelua. Useat kunnat (mm. Kuopio, Korsnäs, Harjavalta) korostavat, että suunnitelmien tulee olla strategisia ja ohjaavia, ei oikeudellisesti tai taloudellisesti sitovia. Suunnitelmien tulisi olla joustavasti päivitettäviä, ei vuosittain rutiininomaisesti tarkistettavia.

Käytännön toteutuksen tueksi toivotaan valtakunnallisia mallipohjia, digitaalisia työkaluja ja koulutusta. Harjavalta, Tervola, Iitti ja Multia ehdottavat yhtenäistä asiakirjamallia, joka helpottaisi erityisesti pienempien laitosten työtä ja mahdollistaisi vertailukelpoisen tiedonkeruun.

Sisältövaatimuksista Kuopio ja muutamat muut kunnat huomauttavat, että esimerkiksi kuntotutkimussuunnitelman vaatimukset ovat liian yksityiskohtaisia ja raskaita erityisesti pienille laitoksille. Kuntoarviot perustuvat usein käytännön havaintoihin, eivät systemaattisiin tutkimuksiin. Saneeraussuunnitelmat tulisi sovittaa yhteen kunnan muun infran, kuten katuverkon, kanssa.

Talous- ja investointisuunnitelmien osalta korostetaan, että ennusteiden laatiminen liittyjämääristä, maksuista ja tuotoista on vaikeaa ja altista epävarmuuksille. Talouden tasapainon käsite kaipaa selkeytystä – kattaako se esimerkiksi poistot? Tulojen ja tukien ennustaminen on haastavaa, ja maksujen kohtuullisuus on tärkeää.

Riskiarvio saa kannatusta, mutta herää huoli siitä, voisiko heikko arvio johtaa laitoksen alasajoon ja kunnan vastuuseen.

Yhdistykset tai yhteisöt

Kuntaliitto ja Vesilaitosyhdistys pitävät omaisuudenhallintasuunnitelmaa pääosin perusteltuna, mutta korostavat, että sisältövaatimukset – erityisesti kuntotutkimus- ja kunnossapitosuunnitelmien osalta – ovat liian yksityiskohtaisia. Yksilöityjä kuntoarvioita tulisi vaatia vain keskeisimmistä omaisuuseristä. Molemmat ehdottavat, että asetuksessa keskityttäisiin enemmän yleistaseiseen kuvaukseen toimintatavoista ja kehittämisestä, ja että yksityiskohtainen dokumentaatio jäisi laitosten operatiiviseksi tehtäväksi.

20 vuoden suunnittelujakso investointi- ja taloussuunnitelmille nähdään useissa lausunnoissa (Kuntaliitto, Vesilaitosyhdistys, Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry) liian pitkänä. Ehdotetaan 10 vuoden jaksoa tai tarkempaa suunnittelua ensimmäiselle 5 vuodelle ja suuntaa antavaa tarkastelua loppupäähän. Suomen luonnonsuojeluliitto puolestaan kannattaa 20 vuoden aikajännettä.

Riskinarvio saa laajaa kannatusta, mutta sen muotoilua ehdotetaan selkeytettäväksi. Kuntaliitto ja Vesilaitosyhdistys ehdottavat, että arvio perustuisi kohtiin 1–4 ja kuvaisi laitoksen kykyä huolehtia vesihuollosta pitkäjänteisesti. Suomen vesihuolto-osuuskunnat ry korostaa, että riskinarviossa tulisi huomioida myös henkilöstöresurssit ja niiden muutokset pitkällä aikavälillä.

Omistajatuoton ja tukien ilmoittaminen nähdään tärkeänä (Vesilaitosyhdistys, Suomen luonnonsuojeluliitto), mutta Kuntaliitto pitää sitä haasteellisena, ellei kyse ole omistajan tahdonilmaisusta.

Termi "liittymämäärä" ehdotetaan korvattavaksi sanalla "liittyjämäärä", jotta se vastaisi paremmin sopimussuhteiden seuranta.

Kuntaliitto kannattaa 2 momentin joustomahdollisuutta laitoksen koon mukaan. 3 momentin vuosittainen tarkistusvelvoite nähdään liian tiheänä – ehdotetaan tarkistusta tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Vesilaitosyhdistys korostaa, että monilla laitoksilla vaatimusten täyttäminen vaatii merkittäviä valmisteluja, joten pitkä siirtymäaika on välttämätön.

Tietojen julkisuus herättää huolta Vesilaitosyhdistyksessä – erityisesti huoltovarmuuskriittisten kohteiden osalta tulisi harkita, mitä tietoja julkaistaan ja millä tarkkuudella.

Suomen Omakotiliitto ja Kiinteistöliitto korostavat, että investointisuunnitelmista ja niiden vaikutuksista tulisi viestiä asiakkaille. Omakotiliitto ehdottaa vaikutusarvioita eri asiakasryhmille. Kiinteistöliitto painottaa raportoinnin merkitystä laadukkaan ja kestävä vesihuollon edistämiseksi.

Koneyrittäjät tukevat pykälää, koska se edistää ennaltaehkäisevää ja suunnitelmallista kunnossapitoa.

Vesihuoltolaitokset

Useat toimijat, mm. Etelä-Elimäen vesiosuuskunta, Oulun Vesi, Karttulan vesiosuuskunta, Järvenpään Vesi, pitävät 20 vuoden suunnittelujaksoa liian pitkänä. Ehdotuksena on 10 vuoden aikajänne, joka vastaisi paremmin käytännön suunnittelutarpeita ja resursseja. HSY ja Alva-yhtiöt kuitenkin tukevat 20 vuoden tarkastelujaksoa, mutta korostavat, että aikavälin loppupäässä riittää suuntaa antava investointitaso ilman tarkkoja kohteita.

Oulun Vesi, HSY ja Järvenpään Vesi näkevät vuosittaisen tarkistusvelvoitteen liian raskaana. Ehdotetaan, että suunnitelma tarkistetaan tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. HSY ehdottaa, että laitokset määrittelevät itse eri osa-alueiden päivityssykliä ja sisällyttävät ne suunnitelman yhteenvetoon.

Sisältövaatimusten yksityiskohtaisuus herättää huolta (HSY, Karttulan vesiosuuskunta). Toivotaan yleistasoisempaa kuvausta omaisuudenhallinnan toimintatavoista ja prosesseista. HSY ja Oulun Vesi ehdottavat, että omaisuudenhallintasuunnitelma olisi yhteenveto yksityiskohtaisemmista suunnitelmista, jotka säilytetään tietojärjestelmissä – erityisesti kun osa tiedoista voi olla arkaluontoisia tai salassa pidettäviä.

Alva-yhtiöt korostaa, että sertifioitu omaisuudenhallintajärjestelmä tulisi huomioida raportointivaatimuksia keventävänä tekijänä. Lisäksi suunnitelman tulisi kattaa koko omaisuuden elinkaari ja sisältää vastuutahojen nimeäminen omaisuuslajeittain. Omaisuudenhallintaan liittyvä data tulisi kuvata erillisessä osiossa, joka tukee sekä pitkän (LTS) että lyhyen tähtäimen (PTS) suunnittelua.

Turun Vesihuolto Oy pitää asetuksen sisältöä hyvänä täydennyksenä vesihuoltolakiin.

Muut

Tampereen yliopisto pitää ongelmallisena termin "tuotto" käyttöä vesihuollossa, koska kyse on palvelusta, jonka kustannukset maksavat kuntalaiset ja vedenkäyttäjät itse. He ehdottavat sen korvaamista esimerkiksi termillä "järjestelykorvaus". Lisäksi kohtuullisen tuoton käsite tulisi määritellä selkeästi – esimerkiksi enimmäismääränä 10 % liikevaihdosta, kuten eräässä tutkimuksessa ehdotettiin. Joissain tapauksissa tuotto on ollut jopa yli 30 %, mikä rinnastuu piiloverotukseen. Tähän tulisi puuttua ja varmistaa, että mahdollinen tuotto on aidosti kohtuullinen ja oikein nimetty.

Yrityksen mukaan suunnitelma-aika 20 vuotta on kohtuuttoman pitkä, mikä voi johtaa suunnitelmien sisällön liialliseen epätarkkuuteen. Suunnitelmasta olisi hyvä laatia malliasiakirja ehdotetun asetuksen

liitteeksi. Se helpottaisi vesihuoltolaitosten suunnittelutyötä ja toisaalta myös viranomaisten valvonta sekä ohjaustyötä.

4 § Varautumissuunnitelman sisältö

Pykäläluonnokseen otti kantaa 30 lausunnonantajaa.

Ministeriöt

Ministeriöiden lausunnoissa pykälässä korostuu tarve varautumissuunnitelmien kattavuudelle, yksityiskohtaisuudelle ja käytännön toimivuudelle. Puolustusministeriö painottaa, että suunnitelmien tulee sisältää yksityiskohtaiset riskiarviot, jotka kattavat myös maanpuolustuksen kannalta merkitykselliset ja monimuotoiset uhkat, kuten hybridivaikuttaminen, kyberhyökkäykset, tahalliset toimet ja infrastruktuurihäiriöt. Ministeriö esittää, että toimintakorttien esimerkkilistaa laajennetaan kattamaan normaaliolojen häiriötilanteet ja poikkeusolot, ja että kaikille laitoksille määritellään yhdenmukaiset vähimmäisvaatimukset varautumiselle, huomioiden kuitenkin laitosten koko ja resurssit. Se nostaa esiin huolen siitä, että pienemmillä laitoksilla resurssipula voi johtaa puutteellisiin suunnitelmiin, mikä heikentäisi valmiutta todellisissa kriisitilanteissa. Ministeriö kannattaa varautumisen harjoittelua, mutta korostaa, että suunnitelmien yhteensovittaminen kunnan ja valtionhallinnon valmiussuunnitteluun ei saa jäädä muodolliseksi, vaan sen tulee johtaa tiiviiseen yhteistyöhön ja yhteisiin harjoituksiin.

Sisäministeriö pitää perusteltuna, että varautumissuunnitelmassa huomioidaan sekä safety- että security-näkökulmat, joista jälkimmäinen kattaa esimerkiksi fyysisen turvallisuuden arvioinnin. Lisäksi ministeriö ehdottaa, että kriittisten asiakkaiden esimerkkilistaukseen lisätään valtion johtamisen sekä turvallisuus- ja pelastusviranomaisten kannalta keskeiset kohteet, koska vesihuollon toimintavarmuus ylläpitää näiden viranomaisten toimintakykyä.

Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo, että pykälässä säädetään varautumissuunnitelman sisällöstä kattavasti ja tarkoituksenmukaisesti. Ministeriö pitää tärkeänä, että valvontaviranomaiset varmistavat suunnitelmien sisällön ja ajantasaisuuden säännöllisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö puolestaan korostaa muistiossa esitettyjen tietojen merkitystä erityisesti toimintakorttien sisällön sekä varautumissuunnitelman hyödyntämisen osalta terveydensuojelulain mukaisessa häiriötilannesuunnittelussa ja muussa valmiussuunnittelussa. Ministeriö painottaa, että näiden tietojen käytännön toteutukseen ja jalkauttamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota jatkossa.

Valtion virasto tai laitos

ELY-keskus esittää, että säännöksen 1 momentin 9 kohdassa huomioitaisiin myös ympäristönsuojelulain (527/2014) 15 §:n mukainen ennaltavarautumisvelvollisuus ja ennaltavarautumissuunnitelma. ELY-keskus pitää tarkoituksenmukaisena, että samalla suunnitelmalla täytettäisiin sekä vesihuoltolain mukaisen varautumissuunnitelman että ympäristönsuojelulain 15 §:n mukaisen varautumissuunnitelman vaatimukset. Lisäksi ELY-keskus esittää 1 momentin kohtaan 5 tarkentavaa muutosta siten, että suunnitelmassa tulisi esittää vähintään "toimenpiteet poikkeamiin ja häiriötilanteisiin vastaamiseksi, torjumiseksi ja lieventämiseksi toimintakorttien muodossa, mukaan lukien kuvaus poikkeaman aikaisen palvelun järjestämisestä, kuvaus poikkeamasta palautumiseen ja tarvittavat yhteistyötahot poikkeamakohtaisesti."

Huoltovarmuuskeskus korostaa, että varautumisen ei tule pelkistyä dokumentointiin ja ennalta suunniteltujen toimintojen toteuttamiseen, vaan sen tulisi juurtua osaksi organisaation kollektiivista

ajattelua, toimintaa ja oppimista. Vaikka varautumissuunnitelman laatiminen on vesihuoltolaitoksen velvollisuus, sen toteuttaminen voi muodostua irralliseksi prosessiksi, joka ei kytkeydy laitoksen arjen toimintaan tai kehittämiseen. Varautumissuunnitteluun voi olla perusteltua hankkia ulkopuolista fasilitointia tai asiantuntijatukea, erityisesti silloin kun se auttaa jäsentämään monimutkaisia kokonaisuuksia tai tukee yhteistä oppimista. Tällaisen tuen tulisi kuitenkin aina vahvistaa laitoksen omaa oppimista, ei korvata sitä. Näin varmistetaan, että varautuminen ei jää ulkoa ohjatuksi velvoitteiden täyttämiseksi, vaan muodostuu osaksi laitoksen omaa strategista ajattelua ja jatkuvaa kehittämistä. Asetusta olisi hyvä muotoilla läpileikkaavasti suuntaan, jossa varautumissuunnittelua ei tulkittaisi pelkkänä teknisiä suoritteita sisältävänä hallinnollisena velvoitteena, vaan työkaluna jatkuvassa prosessissa, joka kytkee vesihuoltolaitoksen osaksi laajempaa alueellista ja yhteiskunnallista kokonaisuutta.

Senaatti korostaa, että vesihuoltolaitoksella on oltava riittävä kyky varautua ja reagoida häiriö- ja poikkeustilanteisiin riittävillä henkilöstöresursseilla, materiaalisella varautumisella ja yhteistyökumppaniverkostolla. Lisäksi Senaatti pitää tärkeänä, että muuttuneessa turvallisuustilanteessa vesilaitokset kiinnittävät erityistä huomioita myös tahallisen ulkoisen vaikuttamisen aiheuttamiin riskeihin. Senaatti kannattaa asetuseräilyssä esitettyä varautumisen harjoittelua ja henkilöstön luotettavuuden selvittäminen osana varautumissuunnitelmaa on keskeistä sisäisten turvallisuusriskien, kuten sabotaasi- tai vakoilu-uhkan minimoimiseksi. Senaatti ehdottaa, että varautumista voitaisiin ohjata valtakunnallisesti myös HVK:n kautta ja esimerkiksi varmistaa vedenkuljetuskaluston saatavuutta suurissa häiriötilanteissa sekä suunnittelua ja yhteistyötä eri laitosten välillä. Senaatti pitää tärkeänä, että asetusmuistiossa varuskunnat, osana maanpuolustuksellista kokonaisuutta, on tunnistettu keskeisiksi ja kriittisiksi asiakkaiksi, mutta esittää, että ”varuskuntien” sijaan käsitteenä käytettäisiin esimerkiksi ”maanpuolustuksen ja valtion turvallisuuden kannalta merkittävät kohteet”, jotka voitaisiin määritellä tarkemmin vesilaitoskohtaisesti erillisellä menettelyllä ja yhteistyössä Puolustusvoimien kanssa.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira lausuu, että talousvesiasetuksen 20 a §:n mukaan talousvettä toimittavalla laitoksella tulee olla riittävä osaaminen ja valmius talousveden desinfiointiin kuuden tunnin kuluessa siitä, kun laitos saa omavalvonnan, viranomaisvalvonnan tai muun seikan perusteella tiedoksi epäilyn raakaveden tai toimittamansa talousveden mikrobiologisesta saastumisesta. Valviran näkemyksen mukaan varautumissuunnitelmassa pitäisi olla pakollisena toimintaohjeet, kuinka laitos aloittaa desinfioinnin 6 tunnin kuluessa tiedon saatuaan ja varmistuu, että talousvesi ei aiheuta terveyshaittaa.

Suomen ympäristökeskus kysyy lausunnossaan kuka varautumissuunnitelman ja viestintäsuunnitelman laatii, missä muodossa, minne ne tallennetaan ja missä ylläpidetään.

Kunnat ja kuntaryhmät

Oulun seudun ympäristötoimi kannattaa esitystä ja pitää yhteensovittamista terveydensuojelulain mukaisen häiriötilannesuunnitelman kanssa tärkeänä. Tampereen kaupunki ja Inarin kunta kannattavat esitystä.

Kuopion kaupunki ehdottaa, että keskeiset ja kriittiset asiakkaat olisi hyvä olla selvennettyinä, vaikka perustelumistiössä. Vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelmassa tulee esittää 4 momentin mukaan henkilöstön vastuut, resurssointi, osaaminen, koulutus ja luotettavuus sekä kuvaus näiden varmistamiseksi. Kuopio kysyy, mitä tämä tarkoittaa? Miten henkilöstön luotettavuus arvioidaan ja onko vesihuoltolaitoksella kaikkia tietoja edes lupa saada? Lisäksi lausunnossa arvioidaan, että momentti 5 on kirjoitettu asetukseen liian seikkaperäisesti. Osa teksteistä kuuluisi perustelumistiioon. Kuopio huomauttaa myös, että osa tiedottamisesta on viranomaisen vastuulla riippuen asiasta (poliisi,

terveydensuojeluviromainen, ympäristönsuojeluviranomainen, pelastuslaitos) ja näiden osalta vesihuoltolaitos ei voi ottaa vastuuta. Kuopio muistuttaa myös, että koska kunta vasta vesihuollon järjestämisestä, niin valmiuslain mukainen varautuminen kuuluu kunnalle/kunnan tehtäviin tältä osin myös vesihuollon osalta eikä poikkeusoloihin varautuminen ole yksittäisen vesihuoltolaitoksen tehtävä, ellei kunta ole sitä sopinut tehtävää vesihuoltolaitokselle. Kunnan tulisi koordinoida tai olla selvillä vesihuoltolaitosten varautumisesta ja ehdottaa että pykälä tulisi kirjoittaa siis toisin päin, kunta ja kunnan terveydensuojeluviranomaisella on oikeus saada ja hyödyntää vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelmaa omien toimialojensa suunnitelmia laatiessaan ja toisaalta kunnalla/kunnan johtokeskuksella tulisi olla koordinoitioikeus tarvittaessa vesihuoltolaitoksen toimintaan. Harjavallan kaupunki arvioi, että esitetyt vaatimukset varautumissuunnitelmalle ovat kokonaisuudessaan perusteltuja, mutta niiden käytännön toteutus voi olla erityisesti pienemmille laitoksille kuormittavaa. Käytännön toteutus voi olla vaikeaa ilman selkeitä ohjeita tai mallipohjia, erityisesti silloin, kun vaaditaan arvioita esimerkiksi henkilöstön luotettavuudesta, jonka määrittely ja todentaminen voivat olla tulkinnanvaraisia. Laitoksen koon ja toiminnan laajuuden huomioon ottaminen on luonnoksessa mainittu, mutta sen tulisi näkyä selkeämmin konkreettisissa soveltamisohjeissa ja raportoinnin vaatimustasossa. Vastaavan lausunnon antoi Tervolan, litin ja Multian kunnat.

Yhdistykset tai yhteisöt

VVY kannattaa varautumissuunnitelman sisältövaatimuksista säättämistä, mutta toteaa että näinkin yksityiskohtaisen kuvauksen laatiminen tulee tuottamaan suuria haasteita monille pienemmille vesihuoltolaitoksille ympäri Suomen. Tämänhetkinen muotoilu jättää kuitenkin avoimeksi mitä laitoksen koon ja toiminnan huomioon ottaminen konkreettisesti tarkoittaa ja tätä pitäisi tarkentaa. Pykälän 1. momentin 2) kohdalla VVY ehdottaa muotoilua: ”2) kuvaus tunnistetuista vaaroista ja vaaratilanteista, niistä aiheutuvien riskien arviointi sekä toimenpiteet riskien hallitsemiseksi ne poistamalla tai niiden todennäköisyyttä tai vaikutuksia pienentämällä;”. Pykälän perusteluissa VVY ehdottaa laajentamaan vaarojen tunnistamista esimerkiksi CER-direktiivin mukaiseksi eli seuraavasti: Vaarojen tunnistamisessa pitää ottaa huomioon kaikki merkitykselliset luonnon ja ihmisen aiheuttamat vaarat, jotka voivat vaarantaa vesihuoltopalvelun saatavuuden. Vaarat voivat olla toimintahäiriöitä, inhimillisiä erehdyksiä, onnettomuuksia, luonnonkatastrofeja, kansanterveydellisiä hätätilanteita, laaja-alaista vaikuttamista, terrorismia. VVY muistuttaa, että vesihuoltolain mukainen vesihuollon järjestämisvelvoite perustuu asukasjoukon tarpeeseen. Keskeisten ja kriittisten asiakkaiden tunnistaminen ei saa olla ristiriidassa tämän vesihuollon järjestämisen perusteen kanssa tai johtaa siihen, että vesihuoltolaitokselle muodostuisi järjestämisvelvollisuudesta poikkeava velvoite turvata ja kohdentaa resursseja tiettyjen asiakkaiden vesihuoltopalveluiden turvaamiseen. Luotettavuuden varmistamista. Kohdan perusteluissa viitataan laitoksella talousveden terveydellisen laadun turvaamisen kannalta keskeisten toimintojen parissa työskentelevien henkilöiden luotettavuuden varmistamiseen ja turvallisuusselvityslakiin. Tätä on syytä laajentaa ottamaan huomioon myös CER-lain vaatimus taustatarkistuksiin, kun kansallinen lainsäädäntö on voimassa. Termi poikkeama ja häiriötilanne pitää määritellä tarkemmin ja ottaa huomioon sekä kuvata verrattavuus muussa lainsäädännössä (terveydensuojelulainsäädäntö, kyberturvallisuuslaki, CER-laki, valmiuslaki) käytettyihin termeihin. Eri säädösten velvoitteiden täyttämisen tulee muodostaa vesihuoltolaitoksen käytännön toimintaa tukeva yhtenäinen kokonaisuus, eikä velvoittaa erillisiin suunnitelmiin. Määritelmissä pitäisi tarkentaa mitä tarkoitetaan toimintakortilla, mikäli lainsäädäntöön jätetään näin yksityiskohtainen termi häiriötilannetoiminnan kuvaamisesta. Vesilaitosyhdistys ehdottaa kohdassa käytetyn ”poikkeavan palvelun” muuttamista ”vaihtoehtoiseksi palveluksi”, joka on paremmin varajärjestelyjä kuvaava termi. Vesilaitosyhdistys ehdottaa varautumisen harjoittelun sijaan termiä

muuttamaan tämän kuvaukseksi häiriötilanneharjoittelusta. Vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelman hyödyntäminen kunnan suunnitelmissa ei ole vesihuoltolaitoksen tehtävä ja tämä velvoite on turha. Vesihuoltolaissa jo oleva velvoite yhteistyöhön varautumisen suunnittelussa ja velvoite toimittaa vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelma tiedoksi mm. kunnalle on selkeä velvoite ja varmistaa jo itsessään riittävästi suunnittelun yhteensovittamisen.

Kuntaliiton mukaan keskeisten ja kriittisten asiakkaiden tunnistaminen ja palvelun järjestäminen niille ei saa olla ristiriidassa vesihuoltolain peruseriaatteen ja soveltamisalan kanssa (asutuksen ja siihen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vesihuolto. Kuntaliitto ehdottaa, että asetuksen 1 momentin 3 kohdasta poistetaan sana ”erityisjärjestelyistä” ja korvataan se sanalla ”järjestelyistä” tai ”sovitusta järjestelyistä”, jolla viitataan siihen, että keskeisten asiakkaiden kanssa on ennalta käyty keskustelua molemminpuolisesta varautumisesta. Kuntaliitto ehdottaa, että 1 momentin kohta 9 poistetaan kokonaan, koska vesihuoltolaitoksen tehtävänä ei ole arvioida varautumissuunnitelman hyödyntämistä kunnan muussa valmiussuunnittelussa. Lisäksi lausunnossa ehdotetaan että 1 momentin ensimmäisen virkkeen kieliasua tulisi korjata muotoon ”Varautumissuunnitelmaan tulee sisältyä...”.

Omakotiliitto kannattaa varautumisen kehittämistä ja suunnitelmallisuutta. Omakotiliitto ehdottaa tarkennettavaksi, että varautumisen laajuus suhteutettaisiin laitoksen kokoon ja asiakaskuntaan. Varautumissuunnitelmasta on myös tärkeä viestiä asiakkaille ja järjestää esimerkiksi keskustelutilaisuuksia hyödyntäen kolmannen sektorin toimijoita, kuten paikallisia omakotiyhdistyksiä. Omakotiliitto ehdottaa, että lisätään mahdollisuus hyödyntää kolmannen sektorin toimijoita ja varataan tähän riittävät resurssit.

Kiinteistöliitto pitää esitettyjä sisältöjä perusteltuina. Laitosten koot ja resurssit sekä yleiset olosuhteet vaihtelevat suuresti, jolloin on hyvä, että sisältö määritellään ehdotetulla tavalla ”vähintään”-taktiikalla.

Vesihuoltolaitokset

HSY:n mukaan varautumissuunnitelman sisältövaatimus on kattava. Muistion tarkentavissa kirjauksissa olisi hyvä tuoda esiin harjoittelun toistuvuuden ja laajuuden merkitystä. Harvoin toistuvat laajat harjoitukset eivät tue häiriötilanteissa tarvittavien taitojen rutinoitumista. On tärkeää painottaa varsinkin harvemmin osana arkea toistuvien poikkeuksellisemmissä häiriötilanteissa tarvittavien taitojen harjoittelemista (esim. toiminta ilman tiettyjä normaalisti käytössä olevia järjestelmiä, normaalityöstä poikkeavat roolit). Varautumissuunnitelman ylläpidon osalta tulisi painottaa suunnitelman päivitysten toteuttamista aina muutosten yhteydessä ja kun käytäntö osoittaa suunnitelman osittaisen muokkaamisen tai täydentämisen tarpeen. Lisäksi on tärkeää, että tasaisin väliajoin tarkistaa suunnitelman ajantasaisuus kokonaisuudessaan.

Alva-yhtiöt kannattaa varautumissuunnitelman laatimista mutta Alva-yhtiöt haluaa korostaa, että on tärkeää varautumissuunnitelman osalta, ettei se aiheuta lisää erillistä hallinnollista työtä vaan pääfokus on operatiivisen toiminnan varmistamisessa. Alva-yhtiöt pitää ylimitoitettuna osaamis- ja koulutuskuvauksen laatimisen vaatimuksia koska ne on jo kuvattu ja huomioitu jo normaalissa toiminnassa. Yleisesti laitoksen eri dokumenteissa tulisi välttää päällekkäisyyttä; esimerkiksi sama riskienhallintamenettely ja siitä laadittu dokumentaatio voisi olla taustalla sekä varautumissuunnitelmassa, omaisuudenhallintasuunnitelmassa yms., eikä riskienarviointia tarvitsisi tehdä erillisinä päällekkäisinä kuvauksina sisällytettynä eri dokumentteihin.

Oulun Vesi ehdottaa, että termit keskeinen ja kriittinen asiakas tulisi määritellä tarkemmin.

Turun Vesihuolto Oy:n mukaan vesihuoltolain asetus täydentää hyvin vesihuoltolakia.

Karttulan vesiosuuskunta kysyy, miten henkilökunnan luotettavuus pitäisi varmistaa ja mitä tällä tarkoitetaan, ja toteaa lisäksi, että toimintakortit on liian seikkaperäisesti määritelty ja kysyy että, tarkoitetaanko viestintäsuunnitelmaa vain häiriötilanteisiin vai normaalioloihin vai molempiin.

Etelä-Elimäen vesiosuuskunta lausuu, että vesiosuuskuntien rooli varautumisessa ei voi olla samanlainen kuin kunnallisen vesilaitoksen.

Headpower Oy ehdottaa, että asetuksen pykälien 4,5 ja 6 tarkoittamat suunnitelmat voi laatia yhteen suunnitelmaan. Pykälien tarkoittamia suunnitelmia ei ole tarkoituksenmukaista laatia erillisinä. Lisäksi hallinnon taakkaa keventäisi myös näiden pykälien osalta liitteiksi laadittavat malliasiakirjat.

Yksityishenkilö ja yritykset

Tampereen yliopisto arvioi, että varautumisen harjoittelu on erityisen tärkeä, koska tutkimusten mukaan vain puolet koulutuksen saaneista pystyvät toimimaan tositilanteessa ja ehdottaa että kaikkiin tehtäviin on koulutettu kaksinkertainen henkilöstö.

Yksityishenkilö lausuu, että varautumissuunnitelma koskee ainoastaan vesilaitoksia, mutta ei kuntaa ja kunnan viranomaisia eikä myöskään niitä kunnan alueita, joita vesilaitostoiminta ei kata. Haja-asutusalueella noin 70 % väestöstä saa talousvetensä kiinteistökohtaisesta vesihuollosta. Eikö varautumista ja sen suunnittelua pidä ulottaa myös kiinteistökohtaiseen vesihuoltoon? Lausunnon mukaan nämä pitää ainakin mainita laissa ja asetuksessa, jotta kaikki kansalaiset tulee huomioiduksi tasavertaisuuden ja yhdenmukaisuuden periaatteen mukaisesti.

5 § Vesihuoltolaitoksen toiminta palveluiden turvaamiseksi

Pykäläluonnokseen otti kantaa 17 lausunnonantajaa.

Ministeriöt

2 ministeriötä lausuu.

Puolustusministeriö esittää, että jatkovalmistelussa Puolustusvoimien vesihuollon tarpeita tarkastellaan laajemmin. Myös puolustusministeriö esittää, että ”varuskunnan” sijaan asetuksen perusteluissa käytettäisiin esimerkiksi termiä ”maanpuolustuksen ja valtion turvallisuuden kannalta merkittävät kohteet”, jotka voitaisiin määritellä tarkemmin vesilaitoskohtaisesti. Puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että asetusluonnos ei aseta selkeitä vähimmäisvaatimuksia sille, millainen (minimi-) palvelutaso tai priorisointi kriittisille asiakkaille on kriisioloissa taattava tai miten nämä järjestelyt konkreettisesti toteutetaan vaikeimmissa skenaarioissa. Puolustusministeriön mukaan jatkovalmistelussa on tärkeää varmistaa, että tämä ei jää yksinomaan laitoksen oman varautumissuunnitelman varaan. Puolustusministeriö katsoo, että varautumista voitaisiin ohjata valtakunnallisesti myös esimerkiksi Huoltovarmuuskeskuksen avulla varmistamalla vedenkuljetuskaluston saatavuus suurissa häiriötilanteissa ja edistämällä suunnittelua ja yhteistyötä eri laitosten välillä.

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää pykälää tärkeänä ja yhtyy näkemykseen kirjallisesta sopimisesta.

Valtion virasto tai laitos

2 valtion virastoa tai laitosta lausuu.

Etelä-Savon ELY (vesihuoltopalvelut-yksikkö) ehdottaa mahdollisten kalustovarausten lisäämistä myös säädökseen. Senaatti-konserni huomauttaa, että jatkovalmistelussa tulisi pohtia keinoja varmistaa, että pienilläkin laitoksilla on ”riittävät edellytykset tunnistaa kriittisen henkilöstönsä tarve kaikissa skenaarioissa ja että niillä on kyky ja edellytykset saada tarvittavat varaukset toteutettua ja pidettyä ajan tasalla.”

Yhdistykset tai yhteisöt

Vesilaitosyhdistys toteaa, että asetuksessa olisi tarpeen kuvata millaisiin häiriöihin tai miten pitkäksi aikaa materiaalit tai palvelut pitää turvata. Se, että sopimuksiin lisätään vaatimuksia materiaalien ja palveluiden saannin turvaamiseksi lisää kustannuksia. Vaihtoehto on lisätä laitosten omia varastoja tai omavaraisuutta materiaalien ja palveluiden suhteen, mikä sekin lisää kustannuksia. Vesilaitosyhdistyksen mukaan maininta tarpeen mukaisista henkilövarauksista pitäisi ilmetä asetuksesta, ei pelkästään perusteluista.

Kuntaliiton mukaan 1 momentissa tulisi tunnistaa mahdollisuus varautua myös muodostamalla ja ylläpitämällä laitoksen omaa tai laitosten yhteistä kriittisten materiaalien varastoa vähintäänkin osittaisena vaihtoehtona alihankintasopimuksille. Olisi myös tarpeen määritellä tällaisen varautumisen ajallinen vaatimus. Lisäksi tulee tunnistaa ehdotetun varautumisen kustannusvaikutukset sopimuksiin ja siten välillisesti myös vesihuollon maksuihin. Asetusluonnoksen perustelujen taloudellisten vaikutusten arviointi on tältä osin puutteellinen. Kuntaliitto ehdottaa, että 2. momentti muutetaan muotoon: ”Palvelujen turvaamiseksi häiriötilanteissa vesihuoltolaitoksen on huolehdittava tarvittaessa asevelvollisuuslain (1438/2007) 89 §:n mukaisten henkilövarauksien hakemisesta.” Kuntaliitto ehdottaa harkittavaksi myös sitä, että 2. momentti poistetaan kokonaan ja sisällytetään osaksi 4 §:n varautumissuunnitelman sisältövaatimuksia, jolloin laitosten tulisi pohtia tarvittavat henkilövarauksensa varautumissuunnittelun yhteydessä. Myös 1 momentin vaatimukset voisi sisällyttää osaksi varautumissuunnittelua, jolloin toteutukseen jäisi enemmän vaihtoehtoja.

Omakotiliitto huomauttaa, että säädetyt velvoitteet saattavat nostaa kustannuksia. Ehdottaa kustannusvaikutusten arviointia eri asiakasryhmien näkökulmista. Jos velvoitteet aiheuttavat kohtuutonta raskautta, tätä tulisi tukea taloudellisesti.

Vesihuoltolaitokset

Kolme vesilaitosta tai -osuuskuntaa lausuu pykälästä.

Oulun Vesi toteaa, että laitosten oma tai yhteinen kriittisten materiaalien varasto tulisi tunnistaa vähintään osittaisena vaihtoehtona alihankintasopimukselle pykälätekstissä. HSY näkee lakiluonnostekstin olevan kattava. Karttulan vesiosuuskunta huomauttaa, että kyseessä on sopimusvapaus ja miettii, valvooko joku sopimuksia ja niiden sisältöä.

Kunnat ja kuntaryhmät

6 kuntaa tai kuntaryhmää lausuu pykälästä.

Kuopion kaupunki ehdottaa, että vesihuoltolaitoksilla tulisi olla kirjalliset sopimukset myös normaaliolojen palveluista. Pohtii myös, että Suomessa on sopimuksen vapaus. Voidaanko vesihuoltolaitoksia velvoittaa asetuksella tekemään kirjalliset sopimukset kaikilta osin? Huomauttaa myös, että monessa vesiosuuskunnassa ei ole palkattua henkilökuntaa, jolloin vesiosuuskunta ei voi hakea vapautusta avainhenkilöille. Tervolan kunta pitää tärkeänä palveluiden turvaamista, mutta toteaa samalla, että velvoitteet saattavat nostaa kustannuksia. Toimintavarmempaa olisi laitteiden ja laitteistojen yhtenäistäminen ja alueelliset varmuusvarastot. Multian kunta huomauttaa, että tärkeintä on saada sovittua

alueellinen varavedenjakelu. Kaikkia kriittisiä materiaaleja ei voida saada kirjallisilla sopimuksilla taattua. Multian kunta ehdottaa henkilövarausten lisäksi myös mahdollisten kalustovarausten lisäämistä. Iitin kunta lausuu, että kaikkein kriittisimmät toiminnot on syytä varautua saamaan sopimusmenettelyin tai vaihtoehtoisin menetelmiin varautuen. Inarin kunta pitää pykälää tärkeänä.

Yksityishenkilö ja yritykset

Yritys (Headpower Oy) esittää, että olisi toimintavarmempaa, jos sopimusten sijaan vesihuoltolaitokset muodostaisivat varmuusvarastoja. Myös toteaa, että kriittisten palveluiden tuottajien resurssien varmistaminen ja tarvittaessa lisääminen riskiarvioinnin perusteella toisi osaltaan varmuutta häiriötilanteissa toimimiseen.

6 § Vesihuollon poikkeamasta ilmoittaminen

Pykäläluonnokseen otti kantaa 22 lausunnonantajaa.

Ministeriöt

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää, että vesihuollon merkittäväksi poikkeamaksi tulisi katsoa kaikki tilanteet, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Näistä tulisi ilmoittaa viipymättä kunnan terveydensuojeluviranomaiselle. Talousvettä toimittavien laitosten osalta tämä toteutuu jo terveydensuojelulain nojalla, mutta vesihuoltoasetuksessa tulisi varmistaa, että vastaava ilmoitusvelvollisuus koskee myös jätevesihuoltolaitoksia silloin, kun poikkeama voi aiheuttaa terveyshaittaa esimerkiksi talous- tai uimaveden välityksellä.

Sisäministeriö toteaa, että toisin kuin pykälän otsikko antaa ymmärtää, pykälässä ei säädetä vesihuollon poikkeamasta ilmoittamisesta, vaan siitä, milloin vesihuollon poikkeama on merkittävä.

Valtion virasto tai laitos

THL katsoo, että ilmoittamista tulisi kannustaa myös tilanteissa, joissa poikkeama ei vaikuta yli 50 %:iin asiakkaisista, sillä vesiepidemiat ja häiriötilanteet koskevat usein vain osaa asiakaskunnasta. Lisäksi THL ehdottaa, että asetuksen 6 §:n otsikko muutettaisiin vastaamaan paremmin pykälän sisältöä, joka käsittelee poikkeaman merkittävyyden määrittelyä, ei itse ilmoittamista.

ELY-keskus ehdottaa, että asetuksessa käytettäisiin vesihuoltolain 15 b §:n mukaista muotoilua, jossa ilmoitusvelvollisuus liittyy poikkeamaan, jolla on merkittäviä vaikutuksia. Esimerkiksi muotoilu "poikkeama voi merkittävästi häiritä tai merkittävästi häiritsee vesihuoltopalvelujen tarjoamista silloin, kun..." olisi selkeämpi. Lisäksi ELY kiinnittää huomiota siihen, että ilmoitusvelvollisuus ei ole vaikutuksiltaan yhdenmukainen eri kokoisille laitoksille. Ehdotetaan, että suurten laitosten osalta ilmoitusvelvollisuus määriteltäisiin sekä suhteellisesti (esim. 50 % asiakkaisista) että absoluuttisesti (esim. 5000 asiakasta), jotta velvoite olisi tasapuolinen.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto katsoo, että asetuksen perusteluissa ei ole riittävästi avattu sen suhdetta vesihuoltolain 15 b pykälään. Nykyiset rajat voivat johtaa siihen, että merkittäviä asiakasmääriä koskevia poikkeamia jää ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle. KKV ehdottaa, että asetuksessa tai sen perusteluissa esitetään esimerkkitalanteita siitä, milloin poikkeaman asiakasvaikutuksia pidetään merkittävinä, ja että merkittävyyttä arvioitaisiin tapauskohtaisesti. Lisäksi huomautetaan, että poikkeaman vaikutusten laajuus ei välttämättä ole heti laitoksen tiedossa, mikä voi aiheuttaa tulkintaongelmia.

Valvira puolestaan ehdottaa, että termi "poikkeama" korvattaisiin sanalla "häiriö", jotta se ei sekoittuisi talousveden laadun poikkeamaan. Lisäksi säännöksessä tulisi selkeästi määritellä, minne vesihuoltolaitoksen tulee ilmoittaa häiriöstä.

Kunnat ja kuntaryhmät

Tervolan, litin ja Inarin kunnat sekä Kuopion kaupunki huomauttavat, että ilmoitusvelvollisuuden kohde jää asetustekstissä epäselväksi. Kuopion kaupunki nostaa esiin myös kysymyksen siitä, mitä tarkoitusta ilmoitukset palvelevat ja ylläpidetäänkö niistä rekisteriä. Ehdotetaan, että pienemmät häiriöt voitaisiin raportoida esimerkiksi tilinpäätöstietojen yhteydessä, jos niitä halutaan tilastoida.

Harjavalta, litti, Tervola ja Kuopio ehdottavat tarkennusta ilmoituskynnykseen. Nykyinen muotoilu – poikkeama koskee tai voisi koskea yli puolta vesihuoltolaitoksen asiakkaista – herättää kysymyksen siitä, tarkoittaako tämä koko laitoksen asiakasmäärää vai vain poikkeaman vaikutusalueen asiakkaita. Tervola huomauttaa, että esitetyt rajat eivät sovellu sellaisenaan pienille alle 5000 asukkaan kunnille.

Multian kunta ehdottaa, että ilmoittamisessa tulee huomioida myös varautuminen siihen, että alueelliset viestintäverkot voivat olla pois käytöstä.

Yhdistykset tai yhteisöt

Kiinteistöliitto korostaa, että asiakkaiden kannalta olennaisista poikkeamista ja häiriöistä on viestittävä tehokkaasti, ja viestintäkanavien valinnassa on varmistettava, että tieto tavoittaa kohderyhmänsä. Kuntaliitto huomauttaa, että ehdotettu säännös madaltaa ilmoituskynnystä merkittävästi verrattuna nykyiseen lakiin, mikä voi olla ongelmallista erityisesti pienissä vesihuoltolaitoksissa. Kuntaliitto ehdottaa tarkempaa kuvausta siitä, millainen poikkeama – esimerkiksi veden katkon kesto tai laatu-poikkeama – laukaisee ilmoitusvelvoitteen. Lisäksi ehdotetaan, että kriittisten asiakkaiden määrittelyä täsmennetään ja vesihuoltolaitoksille annetaan enemmän harkintavaltaa soveltamisessa.

Omakotiliitto pitää tärkeänä, että kriittiset asiakkaat huomioidaan, ja korostaa haja-asutusalueiden asukkaiden haavoittuvuutta. Liitto ehdottaa, että asetukseen lisätään maininta poikkeamista ja tilapäisistä järjestelyistä tiedottamisesta myös alueilla, joilla ei ole vaihtoehtoja vesihuoltoon, sekä toimintatavoista näissä tilanteissa. Lisäksi poikkeamista tulisi ilmoittaa viipymättä.

Suomen luonnonsuojeluliitto muistuttaa, että poikkeamiksi on katsottava myös ympäristöön kohdistuvat jätevesipäästöt, kuten putkirikot ja ylijouksutukset.

Vesilaitosyhdistys huomauttaa, että asetusluonnoksessa ei ole otettu huomioon häiriön vakavuutta osana merkittävyyden arviointia. Tulkinta perustuu nyt yksinomaan häiriön laajuuteen, vaikka esimerkiksi häiriön kesto ja siitä aiheutuva terveydellinen vaara ovat olennaisia tekijöitä merkittävyyden arvioinnissa.

Vesihuoltolaitokset

HSY ja Oulun Vesi huomauttavat, että asetusluonnoksessa häiriön merkittävyyden arviointi perustuu yksinomaan sen laajuuteen, vaikka myös häiriön kesto ja mahdollinen terveydellinen vaara ovat olennaisia tekijöitä. Ne ehdottavat, että häiriön vakavuus otetaan huomioon osana merkittävyyden määrittelyä.

Karttulan vesiosuuskunta nostaa esiin, että asetusluonnoksesta ei käy ilmi, minne poikkeamasta tulee ilmoittaa. Lisäksi se, tarkoittaako yli 50 %:n asiakasvaikutus koko laitoksen asiakasmäärää vai vain poikkeaman vaikutusalueen asiakkaita, jää epäselväksi.

Turun Vesihuolto Oy arvioi, että ehdotus edistää yhdenmukaisuutta ja raportointia sekä parantavat sen laatua.

Yksityishenkilö ja yritykset

Yritys (Headpower Oy) huomauttaa, että ilmoitusvelvollisuus poikkeamista ELY-keskukselle voi olla haastavaa toteuttaa viipymättä, koska häiriöt tapahtuvat usein viranomaisten virka-ajan ulkopuolella. Asetuksessa on hyvin ohjattu ilmoittamisen kohdentamista eri tahoille: ensin kriittiset toimijat (esim. terveyskeskukset, palvelutalot), sitten muut vedenkäyttäjät, mahdollisesti terveys- tai ympäristöviranomaiset ja lopuksi ELY-keskus. Myös pelastusviranomaisille ja julkiselle liikenteelle tiedottaminen voi olla tarpeen, jos häiriö vaikuttaa liikenteeseen. Yritys ehdottaa, että poikkeaman merkittävyyden määrittely perustuisi vesilaitoksen omaan riskinarviointiin.

7 § Asiakkaalle toimitettavat tiedot

Pykäläluonnokseen otti kantaa 15 lausunnonantajaa.

Valtion virasto tai laitos

Kilpailu- ja kuluttajavirasto pitää asetuksessa määriteltyä tietosisältöä pääosin riittävänä, mutta ehdottaa täydennystä 2 momentin kohtaan 4. Perusmaksun lisäksi asiakkaalle tulisi ilmoittaa perusmaksun määräytymisen perusteet, erityisesti silloin kun maksussa on eroja kiinteistötyypin mukaan.

Senaatti huomauttaa, että asetuksen 8 §:n vaatimus linkittää verkkosivustoon, kuten vesi.fi, voi aiheuttaa tietoturvaongelmia. Jos vesihuoltolaitosten tulisi ilmoittaa vedenottopaikkojen sijaintitiedot julkisesti, se voi vaarantaa siviili-infrastruktuurin turvallisuuden. Tämän vuoksi tietojen julkisuutta ja tarkkuustasoa tulisi arvioida huolellisesti.

Kunnat ja kuntaryhmät

litin kunta katsoo, että hinta- ja kulutustiedot tulee toimittaa asiakkaalle, mutta laatutietojen osalta riittää, että ne ovat saatavilla verkossa. Koska kaikilla asiakkailla ei ole etäluettavia mittareita, asetuksen tulee sallia myös arviolaskutus ja vuosittainen tasauslaskutus. Laskutuskohtainen kulutustieto ei ole kaikille vesihuoltolaitoksille teknisesti tai taloudellisesti mahdollista.

Lapuan kaupunki huomauttaa, että vesihuoltolaitoksella ei ole käytössään etäluettavia mittareita eikä asiakastietojärjestelmää, joka mahdollistaisi asetuksen mukaisen tietojen toimittamisen. Asetuksen vaatimukset eivät saa johtaa kohtuuttomiin kustannuksiin. Mikäli etäluettaviin mittareihin siirtymistä edellytetään, tulee sille varata riittävän pitkä siirtymäaika. Lisäksi tietojen toimittamisvelvollisuus tulisi muuttaa niin, että tiedot toimitetaan pyynnöstä, ei automaattisesti, sillä pyytämättä tapahtuva tiedottaminen kuormittaa asiakaspalvelua ja nostaa toimistokustannuksia merkittävästi.

Multian ja Tervolan kuntien mukaan asiakkaalle toimitettavat tiedot tulisi ensisijaisesti julkaista vesilaitoksen tai kunnan verkkosivuilla, erityisesti jos kyseessä on julkinen tieto, kuten veden hinta. Pienillä laitoksilla ei välttämättä ole resursseja ylläpitää erillistä tiedonjakopalvelua, ja manuaalinen tiedon koostaminen ja lähettäminen kuormittaa toimintaa.

Yhdistykset tai yhteisöt

Omakotiliitto ja Kiinteistöliitto ja korostavat, että tiedot tulisi toimittaa automaattisesti ilman erillistä pyyntöä. Asiakkaille tulisi tarjota kulutuksen ja hintojen lisäksi vertailutietoa sekä neuvoja vedenkulutukseen vaikuttavista toimenpiteistä. Kiinteistöliitto huomauttaa, että vesihuoltolaitosten

kokoerot ja asiakkaiden taustojen moninaisuus vaikeuttavat tiedon toimituskanavien määrittelyä. Omakotiliitto ehdottaa, että vertailutiedot mukautuisivat käyttäjäprofiilin mukaan, esimerkiksi vapaa-ajan asukkaalle. Lisäksi tiedotuksessa tulisi avata eri hintaryhmät, kuten perusmaksun määräytyminen ja sen osuus kokonaiskustannuksista.

Vesilaitosyhdistys ehdottaa, että käyttömaksu esitetään joko litroina tai kuutiometreinä, ei molempina, koska vesimittarit ja laskutus perustuvat kuutiometreihin. Kohdan 2) osalta yhdistys korostaa, että asiakaskohtaisen kulutuksen seuranta tulisi säilyä asiakkaan vastuulla. Vertailutietojen tuottaminen vaatii vesihuoltolaitoksilta erillisiä tietoteknisiä ratkaisuja, joiden toteuttaminen voi olla erityisesti pienille laitoksille kohtuutonta. Valmisohjelmistojen kehittyessä toimintatapaan voidaan siirtyä laajemmin, mutta tämä vie aikaa.

Suomen Kuntaliitto puolestaan tuo esiin tarpeen määritellä tarkemmin pykälässä käytetty termi "suuntaus".

Omakotiliitto painottaa myös tiedon saavutettavuutta: pelkkä verkkosivulinkki ei riitä, vaan tiedot on voitava saada myös puhelimitse tai paperimuodossa pyydettyä. Eryistä huomiota tulee kiinnittää digitaalisten palveluiden saavutettavuuteen eri asiakasryhmille, kuten iäkkäille, kielellisesti heikommassa asemassa oleville tai haja-alueilla asuville.

Vesihuoltolaitokset

Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) pitää tärkeänä, että asiakkaalle toimitetaan tietoa veden hinnasta ja kulutuksesta. Kohdassa 3) käyttömaksu tulisi esittää joko litroina tai kuutiometreinä, ei molempina, koska vesimittarit ja laskutus perustuvat kuutiometreihin. Kohdan 2) osalta HSY korostaa, että asiakaskohtaisen vedenkulutuksen seuranta tulisi säilyä asiakkaan vastuulla, sillä vertailutietojen tuottaminen vaatii vesilaitoksilta erillisiä tietoteknisiä ratkaisuja, joiden edellyttäminen erityisesti pieniltä laitoksilta voi olla kohtuutonta. Toimintatapaan voidaan siirtyä laajemmin vasta valmisohjelmistojen kehittyessä.

Karttulan vesiosuuskunta katsoo, että pykälässä luetellut tiedot olisi tarkoituksenmukaisempaa toimittaa asiakkaalle pyynnöstä, koska pienillä laitoksilla ei ole realistisia mahdollisuuksia ylläpitää palvelua, josta tiedot olisivat jatkuvasti saatavilla. Manuaalinen tiedon koostaminen ja lähettäminen kuormittaa toimintaa merkittävästi.

Oulun Vesi esittää, että asetuksen perustelutekstissä täsmennetään ilmaisu "muulla tavalla" siten, että se kattaa myös sähköisen asiakasportaalin kautta tapahtuvan tiedon toimittamisen.

Yksityishenkilö ja yritykset ja muut

Tampereen yliopisto ehdottaa, että kohtaan 7 tai 8 lisättäisiin vesihuoltolaitokselle velvollisuus ennakoivaan tiedottamiseen tiedossa olevista merkittävistä hankkeista ja toimenpiteistä. Esimerkkinä hyvästä käytännöstä mainitaan Tampereen keskuspuhdistamon aktiivinen viestintä. Tällainen toiminta on toistaiseksi ollut harvinaista.

Pykälästä lausunut yritys (Headpower Oy) ehdottaa, että asetuksen pykälässä selvennettäisiin velvoitetta toimittaa asiakkaalle tiedot laskun mukana tai muulla tavalla. Nykyinen ilmaisu "muulla tavalla" on aiheuttanut epäselvyyttä. Laitoksen tulisi voida toimittaa tiedot myös sähköisen asiakasportaalin tai vesitili-palvelun kautta. On kuitenkin huomioitava, että kaikki asiakkaat eivät käytä sähköisiä palveluita. Näille asiakkaille tiedot tulisi toimittaa pyynnöstä paperimuodossa.

8 § Tietojen välittäminen talousveden loppukäyttäjälle

Pykäläluonnokseen otti kantaa 13 lausunnonantajaa.

Valtion virasto tai laitos

Kilpailu- ja kuluttajavirasto huomauttaa, että vesihuollon asiakas ei aina ole veden loppukäyttäjä, kuten taloyhtiöissä. Asetusluonnoksen 7 §:ssä määritellyt tiedot jäävät asiakkaan vastuulle toimittaa loppukäyttäjille, mutta 8 § ei selkeästi ohjaa, miten tämä tulisi tehdä. KKV ehdottaa, että perusteluissa korostettaisiin ensisijaisena tiedonvälitystapana vesilaskutuksen yhteydessä tapahtuvaa tiedottamista, koska se tavoittaa tasapuolisesti kaikki loppukäyttäjät. Lisäksi tiedotustavan tulisi huomioida erityisryhmät, kuten iäkkäät ja kielivähemmistöt, jotta kukaan ei jää tiedotuksen ulkopuolelle.

Senaatti selventää, että se ei toimita vettä suoraan loppukäyttäjille siinä merkityksessä kuin terveydensuojelulain mukainen vesilaitos. Sen sijaan Senaatti tekee yhteistyötä asiakkaina toimivien vesilaitosten kanssa, joille se toimittaa talousvettä. Tämä ero tulisi huomioida sääntelyssä ja soveltamisessa.

Kunnat ja kuntaryhmät

Helsingin kaupunki pitää pykälää tarpeettomana, koska se ei vaikuta tuovan tarkennusta vastaavaan lakiehdotuksen pykälään. Multian kunta nostaa esille, että asiakkaana voi olla taloyhtiöitä, joiden isännöitsijöiden tulee saattaa tietoon asukkailla mahdollisista vedenkäyttöön liittyvistä ongelmista, näihin tulee varautua 24/7 toiminnalla. Iitin ja Tervolan kunnat kannattavat pykälää.

Yhdistykset tai yhteisöt

Kuluttajaliitto huomauttaa, että asetusluonnoksen 8 § ei määrittele riittävän tarkasti, miten tiedot tulee välittää talousveden loppukäyttäjille. Perusteluissa tulisi korostaa tietojen saavutettavuutta, jotta kaikki käyttäjät saavat tiedot tasapuolisesti. Lisäksi veden kulutusta ja hinnoittelua koskevat tiedot tulisi tarvittaessa toimittaa useilla kielillä, jotta myös kielivähemmistöt tavoitetaan.

Suomen Kuntaliitto pitää pykälää tässä muodossa tarpeettomana, koska se ei tuo olennaista lisäarvoa nykyisen vesihuoltolain vastaavaan lakipykälään.

Omakotiliitto kannattaa kirjausta, mutta huomauttaa että asiakkaan valitseman toimitustavan ei tule nostaa kustannuksia. Jos asiakas esimerkiksi valitsee toimitustavaksi paperilla, se ei saa aiheuttaa lisäkustannuksia asiakkaalle.

Vesihuoltolaitokset

Karttulan vesiosuuskunta ja Alva-yhtiöt kannattavat pykäläluonnosta.

Yksityishenkilö ja yritykset ja Muut

Tampereen yliopisto pitää pykäläsisältöä erittäin hyvänä.

Yksityishenkilön mukaan pykälä on epäselvä ja liian yleisluontoinen. "Loppukäyttäjä" -käsitettä ei ole määritetty vesihuoltolaissa, ja se voi tarkoittaa asiakasta tai muuta veden vastaanottajaa. Koska pykälä ei sisällä konkreettisia velvoitteita eikä sen valvonta ole käytännössä mahdollista, sen hyödyllisyys jää kyseenalaiseksi.

9 § Vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa kuvattavat tunnusluvut

Pykäläluonnokseen otti kantaa 17 lausunnonantajaa.

Valtion virasto tai laitos

Etelä-Savon ELY-keskus ehdottaa, että säännöksen 1 momentin 2 kohdasta kävisi ilmi, sisältyykö määriin ainoastaan verkostoon liittyneille asiakkaille myyty vesi ja asiakkailta vastaanotettu jätevesi, vai huomioidaanko myös muille vesihuoltolaitoksille myyty vesi tai niiltä vastaanotettu jätevesi. Säännöksessä olisi hyvä myös eriyttää verkostoon liittyneet henkilöasiakkaat ja muut vesihuoltolaitokset omiksi kohdikseen. Säännöksen 1 momentin 4 kohdan mukaan tunnuslukujen tulisi sisältää tieto verkostojen laskuttamattoman veden määrästä. ELY-keskus esittää, että tunnuslukuihin tulisi sisällyttää laskuttamattoman veden lisäksi tieto myös laskuttamattomasta jätevedestä.

KKVn mukaan pykälässä kuvatut tiedot ovat riittävät. KKV kuitenkin ehdottaa, että toimintakertomuksessa kuvattavien tunnuslukujen perusteluissa sanamuotoa taksarakenteen avaamisesta muutettaisiin pykälän mukaisesti velvoittavampaan suuntaan siten, että mikäli maksut vaihtelevat eri alueilla, laitoksen tulee kuvata tämä toimintakertomuksessaan. Lisäksi KKV ehdottaa, että toimintakertomuksessa kuvattaisiin tieto vesimaksujen muutoksesta suhteessa edelliseen vuoteen.

Senaatti-konsernin mukaan kiinteistö- tai aluekohtaisesta pienimuotoisesta jätevesiseurannasta voi laskea käyttäjien määrän ja käyttöaikoja, jolloin julkaistuja tietoja yhdistelemällä ja mallintamalla voitaisiin saada tietoja vesiverkostojen ylläpitämisestä valtakunnan kriittisistä kohteista, niiden sijainneista ja koosta. Senaatin näkemyksen mukaan Puolustushallinnon kohteiden osalta myös nämä tiedot tulisi salata maanpuolustuksellisesti kriittisenä tietona.

Suomen ympäristökeskus ehdottaa pykälään teknisluonteisia muutoksia 1 momentin kohtien 1-4 muotoiluun: liittämismaksuista -> liittymismaksuista, myydyn veden ja vastaanotetun jäteveden määristä -> myydyn ja ostetun talousveden sekä muualle johdetun ja vastaanotetun jäteveden määristä, asiakkaiden määristä -> liittymismääristä ja laskuttamattoman veden määristä -> laskuttamattoman veden osuuksista (%).

Kunnat ja kuntaryhmät

Kuopion kaupungin mukaan tunnusluvuissa tulee vedenhankinnan lisäksi olla oman tuotannon, ostetun ja muille toimitetun vedenmäärä, asiakkaiden määrän tulisi olla vesijohtoverkostoliittymien määrä, liittyneiden asukkaiden määrä tulisi olla arvio. Tunnusluvuissa tulisi olla laskutetun talousveden ja jäteveden suhteelliset osuudet absoluuttisten määrien lisäksi. Lisäksi tulisi tunnusluvuissa olla vesijohtoverkoston pituus ja jätevesiviemäriverkoston pituus. Myös putkirikkojen määrä ja häiriötilanteiden määrä olisi hyvä tilastoida ja esittää tunnusluvuissa.

Tervolan kunnan mukaan toimintakertomuksessa kuvattaviin tunnuslukuihin olisi tarpeen lisätä myös laskuttamattoman veden osuus, sekä oman veden tuotannon määrä sekä ostetun veden määrä.

Multian kunnan mukaan esitetyt tunnusluvut on hyvä olla julkaistuna toimintakertomuksessa. Iitin kunta huomauttaa, että tunnuslukujen yksiköt pitäisi olla selkeästi näkyvillä.

Yhdistykset tai yhteisöt

Vesilaitosyhdistys muistuttaa, että liittymien määrä kyllä tunnetaan, mutta liittymien taustalla olevien asiakkaiden (asukkaiden) lukumäärän arviointi perustuu epätarkkoihin kaavoihin. Myös laskuttamattoman veden määrän raportointi kuutiometreinä ilman prosenttiosuuksia koetaan vesihuoltolaitoksilla riittämättömäksi.

Kuntaliitto ehdottaa, että tiedoissa tulisi erotella laitoksen omaan jakeluverkostoon liittyneille asiakkailleen myymä vesimäärä ja muille vesihuoltolaitoksille myyty vesimäärä. Tietoihin tulisi lisätä myös laskuttamattoman veden ja jäteveden prosenttiosuudet verkostoon pumpatusta vedestä ja jätevedenpuhdistamolle vastaanotetusta jätevedestä.

Kiinteistöliitto ehdottaa, että ajallinen muutos kaikissa määritellyissä kohdissa käy ilmi toimintakertomuksessa, jotta yksittäisen vuoden toimintakertomuksesta voi saada käsityksen tarkasteltujen ilmiöiden muutokset muutamalta vuodelta.

Koneyrittäjät kiinnittää huomiota, että asetusluonnoksen 9 § otsikko saattaa rajata lukijan ajattelua ajateltua suppeammaksi. Lisäksi muitakin kuin asetusluonnokseen kirjattuja tunnuslukuja voidaan tarvita, jotta toimintakertomus täyttää lainsäätäjän ajatteleman tavoitetason. Koneyrittäjät esittää harkittavaksi, että asetuksen 9 §:ssä tarkennettaisiin myös vesihuoltolain 20 a §:n toisen momentin 3 kohdan sisältövaatimuksia. Lisäksi toimintakertomukseen tulisi kirjata syyt, miksi vesihuoltolaitos ei ole esimerkiksi noudattanut sen itselleen asettamaa kunnossapitosuunnitelmaa. Tulkinnan selkeyttäminen asetuksessa voisi yhdenmukaistaa toimintakertomuksia, mikä helpottaisi myös viranomaisten valvontatyötä.

Omakotiliitto toivoo, että toimintakertomuksesta on hyvä viestiä myös asiakkaille selkeästi ja läpinäkyvästi.

Vesihuoltolaitokset

HSY pitää hyvänä, että tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaaviin tunnuslukuihin liittyvää sääntelyä on tarkennettu. HSY kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että asetuksessa esitetty asiakkaiden määrä ei aina ole vesihuoltolaitoksilla yksiselitteinen käsite ja ehdottaa että asetuksessa käytettäisiin käsitettä liittyjämäärä, joka vastaa vesihuoltolain tarkoittamaa asiakasmäärää. Oulun Vesi ehdottaa samaa muutosta. HSY kannattaa ehdotusta, ettei toimintakertomuksessa tule esittää yksityiskohtaista tietoa kriittisistä asiakkaista.

Oulun Vesi ehdottaa, että laskuttamattoman veden määrän lisäksi olisi hyvä ilmoittaa myös laskuttamattoman veden määrä prosentteina. Samaa ehdottaa Karttulan vesiosuuskunta, joka ehdottaa myös, että tunnuslukuihin sisältyisi myös oman veden tuotannon määrä sekä ostetun veden määrä ja muille toimitetun jäteveden määrä.

Muu

Tampereen yliopisto toivoo lausunnossaan, että valvontaan ohjataan resursseja tätä varten.

10 § Vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavat tiedot

Pykäläluonnokseen otti kantaa 14 lausunnonantajaa.

Ministeriöt

STM ehdottaa, että toimitettavaksi edellytetään ne tiedot, joita tarvitaan vuotoveden laskentaan International Water Association:in (IWA) ns. Water Balance -mallin (kuva 1) NRW-tunnuslukuun (Non Revenue Water) mukaisesti. Juomavesidirektiivin (2020/2184) 4 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että niiden alueella laaditaan arvio vesivuotojen määrästä.

Puolustusministeriö kannattaa esitystä kirjallisten sopimusten edellyttämisestä, sillä tämä parantaisi toimitusketjujen häiriönsietokykyä, mikä on olennaista myös pitkittyneissä kriisi- tai poikkeusoloissa. Puolustusministeriö katsoo, että asetuksen tavoitteiden saavuttamiseksi on olennaista varmistaa

riittävä valvonnan resursointi ja osaaminen. Puolustusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa vesihuollon tietojärjestelmän tietoturva olisi hyvä käsitellä osana laajempaa turvallisuustarkastelua. Puolustusministeriö toteaa, että hallinnonalan veden käyttöä ja omia vesilaitoksia koskevat tiedot eivät ole julkisia ja niitä koskevia tietoja ei jatkossakaan tulisi luovuttaa hallinnonalan ulkopuolisiin rekistereihin. Hallinnonalan vesilaitoksia koskevat tiedot tulisi tallentaa ja käsitellä ainoastaan hallinnonalan omissa tietojärjestelmissä. Puolustusministeriö esittää, että selvyyden vuoksi ja yhtenäisen tulkinnan varmistamiseksi uuden vesihuoltolain 2 §:n mukainen poikkeussäännös kirjattaisiin myös asetukseen. Puolustusministeriön näkemyksen mukaan myös kiinteistö- tai aluekohtaisia pieniä jätevesijärjestelmiä tulisi tarkastella kriittisesti. Jätevesiseurannasta ja siihen liittyvästä raportoinnista on mahdollista selvittää vedenkäyttöön ja tuotantoon, kuten käyttäjämäärään ja käyttöaikoihin ym. teknisiin ominaisuuksiin liittyviä tietoja. Näitä tietoja hyödyntämällä voidaan vaikuttaa yhteiskunnan toimivuuden kannalta olennaisiin toimintoihin. Puolustusministeriö esittää, että jätevesijärjestelmät tulisi asettaa vastaavalla tavalla ja samoilla perusteilla kriittiseksi tiedoksi kuin puhtaan veden tuotantoon ja jakeluun liittyvä tieto.

Valtion virasto tai laitos

Senaatti korostaa, ettei tietojen siirtämistä tietojärjestelmiin tule soveltaa Puolustushallinnon käytössä oleviin kiinteistöihin, kohteisiin tai laitoksiin eikä niihin liittyviin toimintoihin. Liitteiden edellyttämällä, julkaistavilla tiedoilla on mahdollista koostaa tietoja, jonka perusteella voitaisiin päätellä, kuinka paljon tietyllä kohteella on vedenkäyttäjiä ja näin ollen toimintaa.

Asetusluonnoksen 10 §:ssä kuvatut tiedot ovat KKV:n mukaan riittävät.

Kunnat ja kuntaryhmät

Kuopion kaupunki tiedustelee, olisiko tilinpäätöstiedot saatavana rajapinnan kautta PRH:stä tai onko edes tarpeen toimittaa näitä, kun ne löytyvät PRH:sta? Vastaavan lausunnon antoi Karttulan vesiosuuskunta.

Tervolan, Iitin ja Multian kunnat lausuvat, että vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavat tiedot ovat hyvä seurantajärjestelmä vuosittaisien eroavaisuuksien seurantaan.

Yhdistykset tai yhteisöt

Vesilaitosyhdistys katsoo, että asetuseräluonnoksen uusi muotoilu reklamaatioiden raportoinnista on aiempaa selkeämpi, mutta jättää edelleen tulkinnanvaraa. Erityisesti haasteina nähdään mm. se, mitä kaikkea valituksiksi lasketaan (esim. veden laatu, paine, laskutusasiat, häiriöilmoitukset). Epäselvyyttä voi lisäksi syntyä, jos asiakkaalle vastataan suullisesti tämän tekemään valitukseen. Huomionarvoista on, että laitoksilla on käytännössä erilaisia tapoja kerätä ja kirjata palautteita, mikä osaltaan vaikeuttaa yhtenäistä raportointia. Reklamaatioiden tilastointiin olisikin tarkoituksenmukaista saada kirjallista ohjeistusta. Samansisältöisen lausunnon antoivat HSY, Turun Vesihuolto Oy ja Oulun Vesi. HSY lisäksi lausuu, että vesihuoltolaitoksen asiakkaista merkittävä osuus on yhteisöjä, kuten asunto-osakeyhtiöitä. Ehdotuksen mukainen kirjaus edellyttäisi kaikkien palautteiden, reklamaatioiden ja vahingonkorvausten erittelyä kuluttaja-asiakkaisiin ja yhteisöasiakkaisiin. 10 § pitäisi muotoilla vastaamaan sitä, mikä on perimmäinen tavoite valitusten määrällisen raportoinnin takana.

Omakotiliitto esittää, että tietojärjestelmien osalta vesihuollossa on huolehdittava erittäin hyvästä tietoturvallisuudesta, ja asiakkaiden yksityisyyden suojasta. Omakotiliitto esittää, että myös pientalo- ja vapaa-ajan asukkaiden näkökulmat huomioidaan raportoinnissa ja tiedonkeruussa.

Vesihuoltolaitokset

HSY pitää tärkeänä, että vesihuollon tietojärjestelmään toimitettavista tiedoista säädetään selkeästi ja että tietosisältö on jäsennelty liitteisiin. Käytössä olevien tietojärjestelmien tulisi mahdollistaa automatisoitu tiedonsiirto vesihuoltolaitoksen tietojärjestelmästä viranomaisen tietojärjestelmään.

Liitteet 1, 2 ja 3

Liiteluonnoksiin otti kantaa 7 lausunnonantajaa.

Valtion virasto tai laitos

Etelä-Savon ELY-keskus arvioi, että Liitteen 3 kohdassa ehdotus "Muut taloustiedot" ei ole yksiselitteinen, mitä tietoja tietojärjestelmään toimitettavaksi kyseisen kohdan perusteella edellytetään.

Suomen ympäristökeskus ehdottaa muutoksia liitteisiin useita muutoksia, jotta asetuksen terminologia ja edellytettävien tietojen luettelointijärjestys vastaisi vesihuollon tietojärjestelmän tietorakennetta.

Senaatti-konserni viittaa lausuntoonsa koskien pykälää 10 §.

Kunnat ja kuntaryhmät

Kuopion kaupunki huomauttaa, että liitteessä 2 tulisi liittymismaksujen osalta olla erillinen tieto, sisältääkö liittymismaksu arvonnalisäveron. Liitteessä 2 tulisi olla myös taksojen sisältö, taksarakenne ja -perusteet avattuna, jotta taksojen vertailu onnistuisi. Lausunnossa kuvataan esimerkki liittymismaksun vertailun vaikeudesta. Liitteen 2 mallikiinteistötyyppi ei ole yhdenmukainen tilastokeskuksen rakennusluokitukseen.

Yhdistykset tai yhteisöt

Vesilaitosyhdistys pyytää täsmentämään, miksi raportoidaan muut käyttökustannukset ja mitä se pitää sisällään. Miksi ei raportoida yksinkertaisesti käyttökustannuksia?

Vesihuoltolaitokset

Turun Vesihuolto Oy mukaan liitteessä olevat toimitettavat tiedot ovat pääosin hyviä. Asetukseen tulisi kuitenkin lisätä "tiedot on toimitettava, mikäli vesihuoltolaitoksella on kyseistä toimintaa". Asetuksen vaatimus "omistajalle maksetut korkokulut markkinakoron ylittävältä osuudelta" on liian tulkinnanvarainen, koska lainan korko vaihtelee markkinatilanteen, lainaehtojen ja vakuuksien mukaan. Kohta tulisi joko poistaa tai muuttaa esimerkiksi muotoon "omistajalainan korkoprosentti". Taloustietojen osalta kohta "muut taloustiedot" on epämääräinen.

Etelä-Elimäen vesiosuuskunnan mukaan mallikiinteistötyypit eivät ole mielekkäitä haja-asutusalueilla, eivätkä anna lisäarvoa.

Yksityishenkilö ja yritykset ja muut

Muu palaute

Muun palautteen kategoriaan otti kantaa 27 lausunnonantajaa.

Ministeriöt

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota uuteen EU komission vesiresilienssistrategiaan, jolla tuetaan EU:n jäsenmaita mm. vesivarojen hallinnan tehostamisessa, digitalisaatiossa sekä turvallisuudessa ja varautumisessa. Sosiaali- ja terveysministeriö informoi, että lausunnon 10 §:n kohdassa mainitut kuvat on toimitettu MMM:lle, mutta niitä ei saanut ladattua lausuntopalvelu.fi:hin. Kuva IWA:n Water Balance -mallista (lausunnossa mainittu kuva 1) löytyy mm. tästä linkistä: <https://www.leakssuitelibrary.com/iwa-water-balance/>

Ympäristöministeriö huomioi, että 1.1.2025 voimaan tulleen uudelleenkirjoitetun yhdyskuntajätevesidirektiivin (2024/3019) 24 artikla 'Tiedottaminen yleisölle' määrittelee, mitkä tiedot yhdyskuntajätevesien keräämisestä ja käsittelystä on oltava yleisön saatavilla. Niiltä osin, kun jätevesidirektiivin piirissä olevaa yhdyskuntajätevesien käsittelyä tekevät tahot ovat myös vesihuoltolaitoksia, koskee lausunnolla oleva asetus soveltuvien osin myös niitä. Asetusehdotuksen 7 § 'Asiakkaalle toimitettavat tiedot', 9 § 'Vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksessa kuvattavat tunnusluvut' ja 10 § 'Tietojen toimittaminen vesihuollon tietojärjestelmään', sekä liitteet 1, 2 ja 3, ovat yhteneviä yhdyskuntajätevesidirektiivin kanssa, ja niitä täydentämällä tai niistä mallia ottamalla saadaan harmonisoitua vesihuoltolaitoksen tiedottamisvelvoitteet.

Valtion virasto tai laitos

Eduskunnan oikeusasiamies pitää esityksen mukaista laajempaa suunnittelua perusteltuna hyvän vesihuollon, omaisuudenhallinnan ja eri riskeihin varautumisen kannalta. Heikosti resursoitujen vesihuoltolaitosten suuri määrä on todennäköisesti suurin yksittäinen syy vesihuoltosektorin nykyongelmiin. Pohdinnan arvoista olisi kehittää ja tarjota valtion rahoitustuen muotoja elinkelpoisille yksiköille esimerkiksi pitkäaikaisen ja edullisemman koron valtionlainana tai rahoituslaitosten myöntämänä korkotukilainana, missä yhtenä ehtona olisi kohtuullisen hinnan palvelu kuluttajille ja yrityksille. Nykyisessä laissa vesihuollon tukemisesta (686/2004 muutoksineen) tukimuotoina ovat avustus tai toimenpiteen toteuttaminen valtion työnä.

Etelä-Savon ELY-keskus lausuu, että Vesihuoltolaitosten tulee jo nykyisin laatia useita suunnitelmia eri lakien nojalla. Ehdotetussa vesihuoltolaitossa uutena suunnitelmana säädettäisiin omaisuudenhallintasuunnitelmasta, ja varautumissuunnitelma korvaisi osaltaan aiemman suunnitelman häiriötilanteisiin varautumisesta. Suunnitelmien moninaisuus aiheuttaa jo nykyisin käytännössä haasteita pysyä selvillä siitä, mitkä asiat tai suunnitelmat tulee kuhunkin suunnitelmaan sisällyttää. Erilaiset ehdotetut suunnitelmaviittaukset voivat lisätä tätä epäselvyyttä käytännössä.

KKV kannattaa toimia, joilla voidaan parantaa vesihuoltomaksujen ja niiden määräytymisperusteiden läpinäkyvyyttä. Myös toimet, joilla voidaan edistää vesihuoltolaitosten toiminnan suunnitelmallisuutta ovat kannatettavia, sillä toiminnan parempi etukäteissuunnittelu edesauttaa hillitsemään kohtuuttoman korkeita kertakorotuksia vesihuoltomaksuihin. Asetuksen ehdotukset toisaalta lisäävät vesihuoltolaitosten raportointivelvoitteita, jotka saatetaan viime kädessä kattaa korottamalla kotitalouksien vesihuoltomaksuja. Raportointivelvoitteista johtuvat maksukorotukset tulee perustella vastaavasti kuin muista syistä johtuvat korotukset, ja korotusten tulee olla esitetyn vesihuoltolain 23 § mukaisia.

Senaatti toteaa, että asetusluonnos on hyvin valmisteltu ja uutena asiana ottaa myös maanpuolustuksen ja turvallisuuden huomioon aiempaa lainsäädäntöä kattavammin. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto valtioneuvoston vesihuoltoa koskevasta asetuksesta.

Kunnat ja kuntaryhmät

Helsingin kaupungin mukaan uuden vesihuoltolain mukaisen kunnan vesihuoltosuunnitelman sisältövaatimukset eivät merkittävästi lisää kaupungin työmäärää nykytilanteeseen verrattuna.

Kuopion kaupungin mukaan asetus on tehty liian yksityiskohtaiseksi ja erittäin raskaaksi toteuttaa. Pienillä laitoksilla (90 %) voi olla vaikeuksia selviytyä uusista velvoitteista, joka vuoksi siirtymäaika ja mallien laatiminen ja lain ja asetuksen soveltamisopas olisi hyvä laatia. Mikäli laitos ei kykene vastaamaan asetuksen velvoitteisiin, niin vaarana on, että vesihuoltolaitos kaatuu kunnan vastuulle. Lausuntoaika on ollut kohtuuttoman lyhyt, varsinkin kunnille.

Oriveden kaupungin mukaan asetusluonnos vesihuollosta pitää sisällään tärkeitä kohtia, joiden kautta koko vesihuoltoaluetta tarkennetaan, tehostetaan ja parannetaan, mutta tulee lisäämään kuntien, kaupunkien ja vesihuoltolaitosten työmäärää ja velvoitteita. Orivesi ehdottaa valtion tulisi jakaa vesihuoltolaitoksille tulevaisuudessa enenemässä määrin korjaus- ja rakentamisavustuksia.

Inarin kunnan mukaan laissa ja asetuksessa esitettyjen suunnitelmien laatimiselle on annettava riittävä aika toteuttaa ne, jotta ne todella palvelevat tulevaisuudessa tarkoitustaan.

Korsnäsön kunta lausuu, että 20 vuoden suunnitteluhorisontti poikkeaa merkittävästi kunnan normaalista talousarvio- ja investointisyklistä, joka kattaa yleensä 4–5 vuotta. On tärkeää, että asetuksessa selkeästi todetaan, että nämä suunnitelmat ovat strategisia ja ohjaavia, eivät oikeudellisesti tai taloudellisesti sitovia. Kunta toivoo valtakunnallista tukea mallipohjien, digitaalisten työkalujen ja koulutusten muodossa, jotta vaatimusten soveltaminen olisi yhdenmukaista ja realistista erikokoisissa ja -resurssisissa kunnissa. Kunnille asetettavat uudet lakisääteiset tehtävät vesihuollossa tulisi myös rahoittaa valtion toimesta.

Kuhmon kaupunki korostaa vesihuoltopalvelujen toimintavarmuutta ja häiriötöntä saatavuutta.

Tervolan kunta pitää tärkeänä, että asetuksessa huomioidaan vesilaitoksien eroavaisuudet kooltaan ja toiminta-alueeltaan.

Yhdistykset tai yhteisöt

Kuntaliiton mukaan asetuksessa on tarve määritelmäpykälälle, sillä kaikkia määritelmiä ei esiinny vesihuoltolain muuttamisesta annetussa hallituksen esityksessä. Tällaisia tarpeellisia määriteltäviä termejä olisivat esimerkiksi keskeinen ja kriittinen asiakas, toimintakortti, talousveden käytön vuosittainen suuntaus sekä talousveden loppukäyttäjä. Asetuksen esittelymuistion vaikutusarviokohdassa 2.3 kuvatut talous- ja henkilöstövaikutukset kuntiin ja vesihuoltolaitoksiin kaipaavat täydennystä. Kunnan vesihuoltosuunnitelman sisältövaatimusten kerrotaan olevan suppeat, ja sen vuoksi esimerkiksi vaikutuksia kuntien resursseihin ei ole mainittu. Kuntaliitto huomauttaa, että koska kyse on kuntien ja vesihuoltolaitosten toimintaan keskeisesti vaikuttavasta asetuksesta, luonnokselle varattu lausuntoaika on kuntien toimielinten kokousrytmi huomioon ottaen liian lyhyt.

Suomen Kiinteistöliitto ry kertoo, että vesitaksat nousivat vuodesta 2009 vuoteen 2024 Kiinteistöliiton 40 huoneiston keskustasijainnin Indeksitalo-mallilla keskimäärin 63 prosenttia, ja vuodelle 2025 tuli monin paikoin erittäin suuria hinnannousuja. Vesikustannuksen nousu on ylittänyt selvästi Tilastokeskuksen Kiinteistön ylläpidon kustannusindeksin (KYKI) muutoksen vuodesta 2009 (57 %). Lopuksi kuitenkin todettava, että kustannusten nousupaineiden lisäksi taloyhtiöiden vesihuollossa painottuvat yhä enemmän myös laatuun liittyvät asiat. Tämänkin vuoksi on tärkeää, että vesihuollon lainsäädäntöä kehitetään.

Kuluttajaliitto ry kannattaa toimia, joilla vahvistetaan kuluttajansuojaa ja lisätään avoimuutta vesihuollon järjestämisessä. Kuluttajien näkökulmasta on keskeistä, että sääntely varmistaa

palveluiden saatavuuden ja laadun koko maassa. Asetuksen toimeenpano voi aiheuttaa lyhyellä aikavälillä lisäkustannuksia, jotka siirtyvät kotitalouksien maksettaviksi. Kuluttajaliitto korostaa, että maksurasituksen ei kuitenkaan tule muodostua kuluttajalle kohtuuttomaksi.

Suomen Omakotiliitto ry jatkaa mielellään yhteistyötä tässä asiassa.

Luonnonsuojeluliitto arvioi, että parantuvan suunnittelun avulla voidaan vähentää odottamattomia putkirikkoja ja siten hallitsemattomia jätevesipäästöjä ympäristöön. Joillakin paikkakunnilla on voinut syntyä korjausvelkaa, koska maksuja on haluttu pitää liian pienenä tai maksujen tuottoja on otettu liikaa muuhun käyttöön. Jatkotyössä tulee vielä tarkastaa, tuleeko EUn tuoreesta vesiresilienssi-aloitteesta uusia näkökulmia asiaan.

Vesihuoltolaitokset

Turun Vesihuolto Oy:n mukaan asetus selkeyttää vaatimuksia. Sisältö toimitettavissa tiedoissa on käytännössä sama kuin vesihuollon tietojärjestelmässä Veetissä. Vaatimukset ilman valvontaa ja sanktioita eivät paranna tiedon tai raportoinnin tasoa.

Karttulan vesiosuuskunnan mukaan asetusluonnos on liian seikkaperäinen. Sisältövaatimukset ovat liian yksityiskohtaisia eikä niissä ole huomioitu kylliksi erikokoisten vesilaitosten edellytyksiä toteuttaa niitä. Asetus vaikuttaa siltä, että konsulteille ollaan järjestämässä töitä erilaisten suunnitelmien laadinnassa. Kaikilla laitoksilla ei ole resursseja ja osaamista esitettyjen suunnitelmien laadintaan.

Etelä-Elimäen vesiosuuskunnan mukaan vesiosuuskuntia ei pitäisi kohdella samoilla vaatimuksilla, kuin kunnallisia vesilaitoksia. Ei myöskään pidä luulla, että kunnalliset vesilaitokset ovat halukkaita liittämään vesiosuuskuntia oman toimintansa osaksi.

Yksityishenkilö ja yritykset ja muut

Tampereen yliopiston mukaan pitkäaikainen yksityinen operointi pitäisi myös kieltää, koska se perustuu kilpailun hävittämiseen ja veroparatiiseissa sijaitsevien tytäryhtiöiden hyödyntämiseen.

Yksityishenkilö kommentoi, että laki ja asetus siis antaa kunnalle harkintavaltaa järjestämisvelvollisuuskäsitteen ymmärtämisessä. Tämä tulee erityisesti esiin silloin kun toimintaa aluetta supistetaan ja vesihuollon asiakkaat jäävät vesihuollon ulkopuolelle ja tällöin siirtyvät kategoriaan kiinteistökohtaisesta vesihuollosta. Eikö siis vesihuollon järjestämisestä olisi ollut hyvä antaa tarkempaa asetusta?

Liite 1. Lausunnonantajat

Organisaatio	Toimiala
Alva-yhtiöt Oy, Vesiliiketoiminta	Vesihuoltolaitos
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia	Valtion virasto tai laitos
Etelä-Elimäen vesiosuuskunta, Hallituksen puheenjohtaja	Vesihuoltolaitos
Etelä-Savon ELY, Ympäristö ja luonnonvarat - vastuualue, vesihuoltopalvelut-yksikkö	Valtion virasto tai laitos
Euran kunta/tekniset palvelut	Kunta tai kuntayhtymä
Harjavan kaupunki, Tekniset palvelut / Toimialajohtaja	Kunta tai kuntayhtymä
Headpower Oy	Yritys
Helsingin kaupunki	Kunta tai kuntayhtymä
Helsingin seudun ympäristöpalvelut HSY	Vesihuoltolaitos
Huoltovarmuuskeskus	Valtion virasto tai laitos
Iitin kunta, Tekninen toimiala / Tekninen johtaja	Kunta tai kuntayhtymä
Inarin kunta	Kunta tai kuntayhtymä
Järvenpään Vesi	Vesihuoltolaitos
Karttulan vesiosuuskunta	Vesihuoltolaitos
Kilpailu- ja kuluttajavirasto	Valtion virasto tai laitos
Kittilän kunta	Kunta tai kuntayhtymä
Koneyrittäjät ry, Ville Järvinen, toimialapäällikkö (maarakennus)	Yhdistys tai yhteisö
Korkein hallinto-oikeus	Valtion virasto tai laitos
Korsholms kommun/Mustasaaren kunta	Kunta tai kuntayhtymä
Korsnäs kommun	Kunta tai kuntayhtymä
Kuhmon kaupunki	Kunta tai kuntayhtymä
Kuluttajaliitto ry, Konsumentförbundet rf	Yhdistys tai yhteisö
Kuopion kaupunki / kaupunkitekniikan palvelut	Kunta tai kuntayhtymä
Lapuan kaupunki	Kunta tai kuntayhtymä
Liikenne- ja viestintäministeriö	Ministeriö
Multian kunta, Kunnanhallitus	Kunta tai kuntayhtymä
Oikeusministeriö	Ministeriö
Opetus. Ja kulttuuriministeriö	Ministeriö
Oriveden kaupunki, Tekninen lautakunta	Kunta tai kuntayhtymä
Oulun seudun ympäristötoimi liikelaitos, Ympäristöterveydenhuolto	Kunta tai kuntayhtymä
Oulun Vesi, Liikelaitoksen johtaja	Vesihuoltolaitos
Puolustusministeriö	Ministeriö
Senaatti-konserni	Valtion virasto tai laitos
Sisäministeriö	Ministeriö
Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira	Valtion virasto tai laitos
Sosiaali- ja terveysministeriö	Ministeriö
Suomen Kiinteistöliitto ry	Yhdistys tai yhteisö
Suomen Kuntaliitto ry	Yhdistys tai yhteisö
Suomen luonnonsuojeluliitto ry	Yhdistys tai yhteisö
Suomen Omakotiliitto ry	Yhdistys tai yhteisö

Suomen Vesihuolto-osuuskunnat ry	Yhdistys tai yhteisö
Suomen Vesilaitosyhdistys ry, Lakiasiainpäällikkö	Yhdistys tai yhteisö
Suomen ympäristökeskus, Kestävä vesihuolto, Yhdyskuntaratkaisut	Valtion virasto tai laitos
Tampereen kaupunki	Kunta tai kuntayhtymä
Tampereen yliopisto, Rakennetun ympäristön tiedekunta, Dosentti, Vanhempi vieraileva tutkija	Muu
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Väestö-osasto	Valtion virasto tai laitos
Tervolan kunta	Kunta tai kuntayhtymä
N.N.	Yksityishenkilö
Turun Vesihuolto Oy	Vesihuoltolaitos
Työ- ja elinkeinoministeriö	Ministeriö
Valtiovarainministeriö	Ministeriö
Ympäristöministeriö	Ministeriö